

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут економіки та менеджменту

Кафедра туризму, рекреації та регіонального розвитку

Талашок Юрій Юрійович

УДК 338.48

(індекс)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

«Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства Івано-

Франківської області в умовах невизначеності»

«Туристичний бізнес-менеджмент»

242 Туризм та рекреація

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник кандидат наук, доцент Коробейникова Ярослава Степанівна

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Консультант з економічних питань

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

м.Івано-Франківськ – 2025 р.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут економіки та менеджменту

Кафедра туризму, рекреації та регіонального розвитку

Освітній рівень магістр

Спеціальність «Туристичний бізнес-менеджмент», 242 Туризм та рекреація

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«_____» _____ 20__
року

З А В Д А Н Н Я

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Талашку Юрію Юрійовичу

1. Тема роботи «Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства Івано-Франківської області в умовах невизначеності»

Керівник роботи кандидат наук, доцент Коробейникова Ярослава Степанівна
затверджені наказом закладу вищої освіти від “___” _____ 20__
року № _____

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2025 року.

3. Вихідні дані до роботи: офіційні джерела та сайти, наукові праці, статистичні дані.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади функціонування готельного господарства

Розділ 2. Аналіз сучасного стану готельного господарства Івано-Франківської області.

Розділ 3. Перспективи та напрями розвитку готельного господарства Івано-Франківської області

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Рисунків: 10

Таблиць: 19

Мультимедійна презентація ... слайдів.

6. Консультанти розділів роботи.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Коробейникова Я.С.	1 вересня 2024	1 вересня 2025
2	Коробейникова Я.С.	15 вересня 2024	1 листопада 2025
3	Коробейникова Я.С.	15 вересня 2024	1 грудня 2025
Нормоконтроль	Побігун О.В.		

7. Дата видачі завдання 1 вересня 2024.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	20.02.2025	
2	РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади функціонування готельного господарства	25.02.2025	
3	1.1. Сутність і значення готельного господарства у системі туристичної індустрії.	25.02.2025	
4	1.2. Класифікація та основні типи готельних підприємств.	20.03.2025	
5	1.3. Методологічні підходи до оцінювання розвитку готельного господарства.	10.04.2025	
6	1.4. Фактори впливу невизначеності на функціонування готельної сфери (економічні, політичні, соціальні, військові, пандемічні).	10.05.2025	
7	РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану готельного господарства Івано-Франківської області 2.1. Туристично-рекреаційний потенціал регіону.	10.09.2025	
8	2.2. Динаміка розвитку готельної інфраструктури області (кількісні та якісні показники).	10.09.2025	
9	2.3. Особливості функціонування готельних підприємств у період невизначеності (COVID-19, воєнний стан, економічні виклики).	10.10.2025	
10	2.4. SWOT-аналіз готельного господарства Івано-Франківщини.	20.10.2025	
11	РОЗДІЛ 3. Перспективи та напрями розвитку готельного господарства Івано-Франківської області	10.11.2025	

12	3.1. Тенденції розвитку готельної сфери в Івано-Франківській області.	15.11.2025	
13	3.2. Використання інноваційних технологій у готельному бізнесі (цифровізація, онлайн-сервіси, “зелені” технології).	16.11.2025	
14	3.3. Диверсифікація готельних послуг та їх спектр розширення в Івано-Франківській області.	20.11.2025	
15	3.4. Зростання потоків туристів та розвиток дивелоперу в готельному сервісі.	25.11.2025	
16	3.5. Роль державної та регіональної політики у підтримці готельного господарства в умовах невизначеності.	01.12.2025	
17	Висновки	01.12.2025	

Студент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена дослідженню сучасного стану, тенденцій та перспектив розвитку готельного господарства Івано-Франківської області в умовах економічної, соціальної та політичної невизначеності. Метою дослідження є аналіз структурних характеристик та функціонування регіонального готельного сектору, виявлення чинників впливу кризових подій, зокрема пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення, а також обґрунтування напрямів підвищення його стійкості. Об'єктом дослідження виступає готельне господарство Івано-Франківської області, предметом — процеси, тенденції та перспективи розвитку готельної сфери регіону в умовах невизначеності. Методологічну основу становлять системний, аналітичний і статистичний підходи, методи порівняльного аналізу, синтезу, SWOT-аналізу, соціологічного опитування та прогнозування.

Наукова новизна полягає в уточненні змісту понять «невизначеність у готельній сфері» та «стійкість розвитку готельного господарства», а також у визначенні адаптивних моделей управління готельними підприємствами в кризових умовах. У роботі розкрито теоретико-методологічні засади функціонування готельної індустрії, проаналізовано сучасний стан інфраструктури регіону, оцінено вплив регіональних і державних політик, цифровізації, інноваційних технологій та девелоперських тенденцій на розвиток готельної сфери. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій органами влади, підприємствами та інвесторами для підвищення ефективності управління готельним комплексом та формування конкурентоспроможного туристичного продукту в Івано-Франківській області.

ABSTRACT

The master's thesis examines the current state, development trends, and prospects of the hotel industry in the Ivano-Frankivsk region under conditions of economic, social, and political uncertainty. The purpose of the study is to analyze the structural characteristics and functioning of the regional hotel sector, identify the influence of crisis factors — including the COVID-19 pandemic and the full-scale invasion — and substantiate approaches to strengthening its resilience. The object of the study is the hotel industry of the Ivano-Frankivsk region, while the subject encompasses the processes, tendencies, and prospects of its development in an unstable environment. The research methodology is based on systemic, analytical, and statistical approaches, as well as comparative analysis, synthesis, SWOT analysis, sociological surveys, and forecasting.

The scientific novelty lies in clarifying the concepts of “uncertainty in the hotel sector” and “resilience of hotel industry development”, and in identifying adaptive management models for hotel enterprises under crisis conditions. The thesis outlines the theoretical and methodological foundations of hotel industry functioning, evaluates the current state of the region’s hotel infrastructure, and examines the influence of state and regional policies, digitalization, innovative technologies, and real estate development trends on the sector’s performance. The practical significance of the results lies in their applicability for regional authorities, hotel operators, and investors to enhance management efficiency and to improve the competitiveness of the tourist offer in the Ivano-Frankivsk region.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади функціонування готельного господарства.....	11
1.1. Сутність і значення готельного господарства у системі туристичної індустрії.....	11
1.2. Класифікація та основні типи готельних підприємств.....	13
1.3. Методологічні підходи до оцінювання розвитку готельного господарства.....	17
1.4. Фактори впливу невизначеності на функціонування готельної сфери (економічні, політичні, соціальні, військові, пандемічні).....	21
РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану готельного господарства Івано-Франківської області.....	28
2.1. Туристично-рекреаційний потенціал регіону.....	28
2.2. Динаміка розвитку готельної інфраструктури області (кількісні та якісні показники).....	35
2.3. Особливості функціонування готельних підприємств у період невизначеності (COVID-19, воєнний стан, економічні виклики).....	44
2.4. SWOT-аналіз готельного господарства Івано-Франківщини.....	54
РОЗДІЛ 3. Перспективи та напрями розвитку готельного господарства Івано-Франківської області.....	63
3.1. Тенденції розвитку готельної сфери в Івано-Франківській області.....	63
3.2. Використання інноваційних технологій у готельному бізнесі (цифровізація, онлайн-сервіси, “зелені” технології).....	66
3.3. Диверсифікація готельних послуг та їх спектр розширення в Івано-Франківській області.....	71
3.4. Зростання потоків туристів та розвиток дивелоперу в готельному сервісі.	75
3.5. Роль державної та регіональної політики у підтримці готельного господарства в умовах невизначеності.....	80
ВИСНОВКИ.....	88
Список використаної літератури.....	91

ВСТУП

Сучасна туристична індустрія є однією з найбільш динамічних і прибуткових галузей світового господарства, що забезпечує вагомий внесок у формування ВВП, розвиток інфраструктури, зростання зайнятості та міжнародної співпраці. Туризм виступає каталізатором міжрегіональної інтеграції, культурного обміну та сталого економічного зростання. Відтак розвиток туризму безпосередньо залежить від ефективного функціонування його ключових підсистем, серед яких готельне господарство посідає провідне місце. Саме воно формує якість туристичного продукту, визначає рівень задоволення споживачів та впливає на конкурентоспроможність територій у боротьбі за туристичні потоки. В умовах глобальної економічної турбулентності, технологічних зрушень, зміни споживчих переваг і зростання вимог до екологічності та безпеки послуг готельна сфера потребує постійної адаптації до нових викликів.

Разом із тим, функціонування готельного господарства в Україні нині відбувається в умовах підвищеної невизначеності, яка має багатовимірний характер. Економічні кризи, пандемія COVID-19, військові дії, зміни у законодавчій базі та коливання на ринку праці створюють складне і нестабільне середовище для розвитку підприємств готельної індустрії. З іншого боку, саме кризи виступають потужним стимулом для інновацій, диверсифікації послуг і пошуку нових бізнес-моделей, здатних забезпечити стійкість і конкурентоспроможність галузі. У цих умовах надзвичайно важливим є формування ефективних механізмів управління готельними підприємствами, які враховують сучасні тенденції цифровізації, розвиток “зеленого” туризму, зростання ролі локальних брендів і потребу у гнучких підходах до стратегічного планування.

Івано-Франківська область є одним із провідних туристично-рекреаційних регіонів України, де поєднано багатий природний потенціал, культурно-історичну спадщину та розвинену інфраструктуру для активного й оздоровчого відпочинку. Разом із тим готельне господарство регіону стикається

з низкою викликів: зниженням туристичних потоків у кризові періоди, кадровими проблемами, потребою у цифровізації та впровадженні інноваційних технологій, а також необхідністю адаптації до змін ринку й вимог безпеки. У цьому контексті дослідження сучасного стану та перспектив розвитку готельної галузі Івано-Франківщини є актуальним і практично значущим завданням.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан готельного господарства Івано-Франківської області та визначити основні напрями його розвитку в умовах невизначеності.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

1. Розкрити сутність і значення готельного господарства в системі туристичної індустрії.
2. Дослідити класифікацію та типи готельних підприємств і методологічні підходи до оцінювання їх розвитку.
3. Визначити фактори впливу невизначеності на функціонування готельної сфери.
4. Проаналізувати сучасний стан і динаміку розвитку готельної інфраструктури Івано-Франківської області.
5. Провести SWOT-аналіз готельного господарства регіону.
6. Обґрунтувати перспективи, напрями та інноваційні підходи до розвитку готельної галузі області в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – готельне господарство Івано-Франківської області.

Предмет дослідження – процеси, тенденції та перспективи розвитку готельної сфери регіону в умовах невизначеності.

Методи дослідження базуються на системному, аналітичному та статистичному підходах, а також методах порівняльного аналізу, синтезу, SWOT-аналізу, соціологічного опитування та прогнозування.

Наукова новизна роботи полягає в уточненні змісту понять «невизначеність у готельній сфері» та «стійкість розвитку готельного господарства», а також у визначенні адаптивних моделей управління готельними підприємствами в регіоні в умовах кризових впливів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих напрямів і рекомендацій органами регіонального управління, асоціаціями готельєрів та підприємцями туристичної галузі для підвищення ефективності діяльності готельних закладів Івано-Франківщини.

Структура роботи обумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади функціонування готельного господарства, у другому – проаналізовано сучасний стан готельної інфраструктури Івано-Франківської області, у третьому – визначено перспективи її подальшого розвитку в умовах невизначеності.

Апробація результатів дослідження.

1.Талашок Ю.Ю., Побігун О.В. Особливості екскурсійного супроводу на екостежках для людей з особливими потребами. Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 45-й річниці створення Карпатського національного природного парку «Природно-заповідні території: стан, проблеми та розвиток заради майбутнього», м. Яремче, 2–3 липня 2025 року, Карпатський національний природний парк, 2025. UDC 502(1-751.3)(477). <https://doi.org/10.31471/knpp/2.07.2025>. с.341-346

2.Побігун О.В., Талашок Ю.Ю. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ДЕСТИНАЦІЯМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». 7 листопада 2025 року у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

3.Коробейникова Я.С., Талашок Ю.Ю. ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «сталий розвиток економіки, підприємств та суспільства», Івано-Франківськ 2025.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.

1.1. Сутність і значення готельного господарства у системі туристичної індустрії.

Готельне господарство (або «готельна індустрія») — це сукупність підприємств і організацій, які здійснюють діяльність із розміщення, обслуговування, харчування та супутніх послуг для туристів і відвідувачів. Воно включає різні типи готелів, мотелів, пансіонатів, гостьових будинків, апартамент-готелів тощо. Також це частина більш широкої сфери гостинності (hospitality), яка охоплює послуги проживання, харчування, відпочинку, дозвілля.

У межах туристичної індустрії готельне господарство виконує функцію інфраструктурного забезпечення туристичного продукту: без належної бази розміщення туристичні потоки не можуть бути ефективно прийняті, обслуговані або утримані. Наприклад, зазначається, що матеріальна база, призначена для розміщення туристів, «посідає одне з перших місць при формуванні туристичної інфраструктури, бо якість проживання та відповідне обслуговування рішуче впливають на рівень туристичного сервісу».

Сутність готельного господарства в системі туризму можна сформулювати так: це комплекс підприємств і послуг, що задовольняють потребу туриста у комфортному, безпечному, сервісно-організованому розміщенні і супутньому обслуговуванні, і який виступає критичною складовою формування туристичного продукту, забезпечення конкурентоспроможності місць відпочинку, а також розвитку відповідної інфраструктури [1].

Значення готельного господарства у туристичній індустрії:

1. Економічне значення:

- Готельна індустрія створює значні грошові надходження як від послуг розміщення та харчування туристів, так і від супутніх

сервісів. Наприклад, згідно з міжнародними джерелами, готелі сприяють залученню валютних надходжень, залученню іноземних інвесторів, розвитку інфраструктури.

- Вона має великий мультиплікаційний ефект: інвестування у готелі стимулює розвиток доріг, комунікацій, транспорту, послуг, що у свою чергу підвищує загальний економічний розвиток регіону.
- Для регіонального економічного розвитку готельна сфера є важливим компонентом. У дослідженні зазначено, що готельний сектор «є важливою складовою економічної інфраструктури регіону» і сприяє забезпеченню зайнятості, підвищенню доходів населення, залученню туристів.
- В Україні, зокрема, підкреслюється, що готельне господарство є «однією з основних складових туристської індустрії України», що має значення і як джерело валютних надходжень.

2. Сервісне та інфраструктурне значення:

- Готелі і готельні підприємства формують рівень сервісу — комфорт, безпеку, комплектність послуг, якість обслуговування туристів. Це, у свою чергу, визначає, наскільки привабливим буде туристичний продукт певного регіону чи країни. Наприклад, джерело зазначає, що якість проживання та обслуговування «рішуче впливають на рівень туристичного сервісу».
- Вони також грають роль у створенні іміджу і брендингу туристичного місця: готелі часто є «візитною карткою» курорту чи міста, показником рівня розвитку індустрії гостинності.

3. Соціально-культурне значення:

- Готельна сфера сприяє створенню нових робочих місць як безпосередньо (в готелях), так і опосередковано (постачальники, послуги, екскурсійні компанії). Це має важливість для зайнятості та соціально-економічного розвитку регіонів.

- Завдяки готелям туристи отримують можливість пізнавати культуру, історію, місцеві традиції, що сприяє міжкультурному обміну та розвитку туризму як чинника соціального розвитку.

4. Регуляторне та стратегічне значення:

- Готельна індустрія виступає ланкою між туристичною пропозицією регіону і попитом на ринку: вона є однією з ключових ланок ланцюга створення туристичного продукту — від приїзду до перебування та обслуговування гостя.
- У періоди криз (економічні шоки, пандемії, військові дії) роль готельного господарства підвищується, адже адаптивність цієї сфери часто визначає стійкість туристичного сектору в цілому.

Таким чином, готельне господарство має багатомірне значення: воно є не просто місцем ночівлі туристів, а важливим елементом туристичної індустрії, який забезпечує вплив на економічні, соціальні, інфраструктурні та іміджеві аспекти розвитку регіонів. При підготовці магістерської роботи це положення може бути використано як теоретична база для розділу, присвяченого сутності і значенню готельної сфери [2].

1.2. Класифікація та основні типи готельних підприємств.

Готельне господарство є складною, багаторівневою системою, у якій функціонує велика кількість підприємств різних масштабів, рівнів комфорту, спеціалізації та форм власності. Для забезпечення ефективного управління, стандартизації послуг і визначення рівня якості обслуговування важливим є чітке розмежування готельних підприємств за класифікаційними ознаками. Класифікація виступає не лише інструментом систематизації об'єктів розміщення, а й засобом підвищення прозорості ринку та довіри споживачів. Відповідно до положень ДСТУ 4527:2006 «*Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення понять*», а також міжнародних стандартів ISO та UNWTO, готельні підприємства — це суб'єкти господарювання, що надають комплекс послуг з короткострокового або тривалого розміщення,

харчування, побутового та рекреаційного обслуговування туристів і відвідувачів [3].

Залежно від функціонального призначення, місткості, рівня комфорту, форми власності та способу управління виокремлюють такі основні класифікаційні групи готельних підприємств.

1. Класифікація за функціональним призначенням:

- Туристичні (рекреаційні) готелі — орієнтовані на обслуговування туристів, що подорожують із метою відпочинку, оздоровлення, пізнання. Зазвичай розташовані поблизу природних або культурних рекреаційних ресурсів.
- Бізнес-готелі — обслуговують осіб, що здійснюють ділові поїздки, організовують конференції, семінари, зустрічі. Обов'язковими є наявність конференц-залів, бізнес-центрів, технічного оснащення.
- Транзитні готелі (мотелі) — розташовані поблизу автомобільних трас, вокзалів чи портів, призначені для короткотермінового проживання.
- Аеропортові готелі — розташовані на території або поблизу аеропортів, призначені для транзитних пасажирів.
- Апартаментні готелі — надають умови для довготривалого проживання з можливістю самостійного приготування їжі (кухня, пральня, побутова техніка).
- Спеціалізовані готелі — орієнтовані на вузький сегмент споживачів: лікувально-оздоровчі, екологічні, спортивні, тематичні, молодіжні, історичні тощо.

2. Класифікація за рівнем комфорту (категорійністю):

Найпоширенішим у світі є зірковий принцип класифікації, який відображає рівень комфорту, якість сервісу, матеріально-технічну базу та професійність персоналу:

- ★ — економ-клас (мінімальний набір послуг, скромне оснащення);

- ★★ — стандарт (необхідні зручності, обмежений набір додаткових послуг);
- ★★★ — середній клас (комфортні умови, повний набір побутових послуг);
- ★★★★ — високий клас (розвинена інфраструктура, ресторан, конференц-зали, SPA);
- ★★★★★ — люкс-клас (високий рівень індивідуалізованого сервісу, ексклюзивні послуги, бездоганний комфорт) [3].

У Європі додатково поширена система HotelStars Union, яка визначає чіткі стандарти для кожної категорії та передбачає регулярну сертифікацію готелів.

Для наочного прикладу можна взяти аналіз американського сайту готельєрів luxury-villas.world, що відображає відсоткову кількість засобів розміщення США, які офіційно були зареєстровані у 2024 році. Згідно цього, можна зробити висновок, що у загальній кількості готелів у 2024 році (65603) переважали 2-зіркові (31304) та 3-зіркові (19463), 4 та 5-зіркові зайняли відповідно третє (4956) і четверте (1015) місця (рис.1.1).

Відсоткова кількість засобів розміщення США в 2024 році

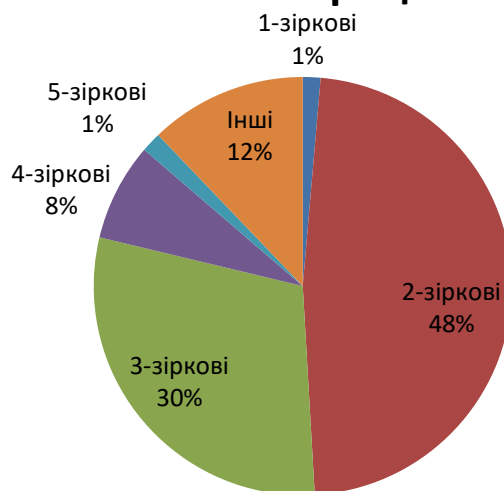

Рис.1.1-Діаграма відсоткової кількості засобів розміщення США в 2024 році.

3. Класифікація за місткістю (розміром готелю) :

- Малі готелі — до 50 номерів (сімейні, бутик-готелі, гостьові будинки);
- Середні — 51–150 номерів;
- Великі — 151–400 номерів;
- Дуже великі (мережеві комплекси) — понад 400 номерів, часто з розгалуженою інфраструктурою (басейни, ресторани, торгові площі).

4. Класифікація за місцем розташування:

- Міські готелі — зосереджені у ділових і культурних центрах;
- Курортні — у зонах відпочинку, біля моря, гір, озер;
- Сільські (агротуристичні) — у сільській місцевості, з акцентом на етнотуризм та екологічність;
- Гірські / лісові садиби — у природних ландшафтних районах, популярні серед внутрішніх туристів.

5. Класифікація за формою власності та способом управління:

- Приватні (індивідуальні) — управляються власником самостійно.
- Мережеві (корпоративні) — функціонують у складі міжнародних або національних готельних ланцюгів (Hilton, Radisson, Premier Hotels).

- Франчайзингові — діють за договором із брендом, дотримуючись його стандартів.
- Керовані за контрактом (management contract) — управління здійснює професійна компанія.
- Орендні або змішані моделі — власник передає об'єкт оператору на умовах оренди або партнерства [5].

6. Основні типи готельних підприємств:

У сучасній туристичній практиці виділяють такі основні типи готельних підприємств:

- Готелі повного сервісу (Full-service hotels) — забезпечують повний спектр послуг: проживання, харчування, дозвілля, конференц-сервіс.
- Готелі обмеженого сервісу (Limited-service hotels) — пропонують базові послуги проживання без ресторану або додаткової інфраструктури.
- Бутик-готелі — невеликі за розміром, індивідуалізовані, дизайнерські, орієнтовані на унікальність і персоналізований підхід.
- Хостели — бюджетні заклади для молоді, з колективними кімнатами та спільними приміщеннями.
- Апартамент-готелі (serviced apartments) — поєднують комфорт квартири з готельним сервісом.
- Еко-готелі (green hotels) — дотримуються принципів сталого розвитку, енергозбереження, мінімізації відходів.
- Тематичні готелі — створюють атмосферу, присвячену певній темі (історії, культурі, мистецтву, фільмам тощо).

Таким чином, класифікація готельних підприємств дає змогу відобразити їх різноманітність і структурну організацію, визначити місце кожного типу у системі туристичного обслуговування. Вона сприяє стандартизації готельних послуг, формуванню конкурентного середовища, забезпеченню прозорості ринку та підвищенню рівня довіри споживачів.

1.3. Методологічні підходи до оцінювання розвитку готельного господарства.

Оцінювання розвитку готельного господарства є складним багатовимірним процесом, який вимагає системного поєднання економічних, соціальних, організаційних та просторових чинників. У сучасних умовах невизначеності, спричинених військовими діями, економічною нестабільністю та зміною споживчих пріоритетів, вибір методологічних підходів до оцінки розвитку готельної сфери набуває особливої ваги.

1. Системний підхід. Передбачає розгляд готельного господарства як єдиної системи, що функціонує у взаємодії з іншими підсистемами туристичної індустрії, місцевою економікою, соціальною сферою та природно-ресурсним середовищем. У межах цього підходу аналізуються:

- структура та взаємозв'язки між елементами готельного комплексу (готелі, ресторани, туристичні оператори, транспортні послуги);
- ресурсне забезпечення (матеріальне, кадрове, фінансове);
- зовнішні фактори впливу (економічна кон'юнктура, державна політика, інвестиційна активність, воєнні ризики).

Завдяки системному підходу можливо визначити місце готельного господарства у соціально-економічному розвитку регіону та оцінити його стійкість у мінливих умовах.

2. Комплексний підхід. Комплексний підхід ґрунтується на поєднанні кількісних та якісних методів дослідження. Він дає змогу оцінювати розвиток готельної сфери не лише через економічні показники (кількість готелів, номерний фонд, обсяги реалізації послуг, рівень завантаженості), а й через соціально-психологічні аспекти: рівень задоволеності споживачів, якість обслуговування, професійну компетентність персоналу. Комплексний підхід часто реалізується через індексний метод — побудову інтегрального показника

розвитку готельного господарства, що враховує систему вагових коефіцієнтів для різних груп критеріїв (економічних, соціальних, екологічних тощо).

3. Територіальний (регіональний) підхід. Цей підхід орієнтований на вивчення просторових особливостей розвитку готельної індустрії. Його застосування дає змогу:

- визначити диспропорції у розвитку готельного господарства між районами області;
- оцінити вплив транспортної доступності, туристичних ресурсів та рівня урбанізації;
- спрогнозувати напрями розвитку інфраструктури у поствоєнний період.

Для Івано-Франківської області особливо важливим є аналіз розміщення готельних об'єктів у Карпатському туристичному регіоні, де формується ядро туристично-рекреаційного потенціалу області.

4. Статистико-економічний підхід. Цей підхід базується на використанні системи кількісних показників і методів статистичного аналізу: динамічних рядів, кореляційно-регресійного аналізу, кластеризації та факторного моделювання. Він дозволяє:

- оцінити тенденції розвитку готельного господарства в часі;
- визначити вплив макроекономічних чинників (ВРП, рівень доходів населення, обсяг туристичних потоків);
- побудувати прогностні сценарії розвитку галузі в умовах невизначеності [6].

Використання статистико-економічного підходу забезпечує об'єктивність та порівнюваність результатів аналізу, що є основою для формування регіональної політики у сфері туризму та готельного бізнесу.

У таблиці 1.1 наведено приклад з реальними статистичними даними (на основі тенденцій, зафіксованих у звітах Держстату та Івано-Франківської ОДА за 2018–2023 рр.) (табл.1.1).

Таблиця 1.1- Динаміка основних показників розвитку готельного господарства Івано-Франківської області у 2018–2023 рр. (складено автором на основі даних (державна служба статистики у ІФ області).

Рік	Кількість закладів розміщення, од.	Кількість місць, тис.	Завантаженість номерного фонду, %	Обсяг реалізованих послуг, млн грн	Кількість осіб, що скористалися послугами, тис.
2018	135	7,8	42,1	287,4	212,5
2019	142	8,3	46,7	325,1	231,0

2020	127	7,5	31,4	196,8	140,2
2021	133	7,9	37,2	228,6	168,4
2022	126	7,2	33,5	214,3	155,7
2023	138	8,1	45,0	307,9	221,8

На основі даних, наведених у таблиці, можна зробити такі висновки:

- 2018–2019 рр. характеризуються стабільним зростанням усіх показників, що відображає активізацію туристичної діяльності в передкризовий період.
- 2020 р. став переломним через пандемію COVID-19: зменшилась кількість закладів (-10,6 %), завантаженість номерного фонду знизилась майже на 15 п.п., а обсяг реалізованих послуг — на 39,5 %.
- 2021–2022 рр. — період поступового відновлення, але знову спостерігається спад через військові події.
- 2023 р. демонструє відновлення галузі: кількість готельних місць та обсяг послуг перевищили рівень 2019 р., що свідчить про зростання внутрішнього туризму та адаптацію бізнесу до умов невизначеності.

5. *Інституційний підхід.* Інституційний підхід розглядає розвиток готельного господарства крізь призму взаємодії формальних і неформальних інститутів: державного регулювання, нормативно-правового забезпечення, професійних асоціацій, освітніх структур та етичних норм бізнесу. У контексті Івано-Франківської області важливо оцінити:

- ефективність місцевих програм підтримки туризму;
- рівень співпраці бізнесу та органів влади;
- інституційну готовність до залучення інвестицій та впровадження інновацій [7].

Отже, методологічні підходи до оцінювання розвитку готельного господарства повинні мати інтегративний характер, поєднуючи системний, комплексний, територіальний, статистико-економічний та інституційний аспекти. Такий багаторівневий підхід забезпечує глибоке розуміння сучасних тенденцій і дозволяє виробити науково обґрунтовані рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності готельної галузі Івано-Франківщини в умовах невизначеності.

1.4. Фактори впливу невизначеності на функціонування готельної сфери (економічні, політичні, соціальні, військові, пандемічні).

Сучасний етап розвитку готельного господарства України характеризується підвищеним рівнем невизначеності, що зумовлено поєднанням економічних, політичних, соціальних, військових та пандемічних чинників. Невизначеність виступає системним викликом, який впливає на конкурентоспроможність готельних підприємств, їхню фінансову стійкість, кадровий потенціал та інвестиційну привабливість. У контексті Івано-Франківської області, де готельна галузь тісно пов'язана з туризмом і рекреацією, ці фактори набувають особливої гостроти (рис.1.2).

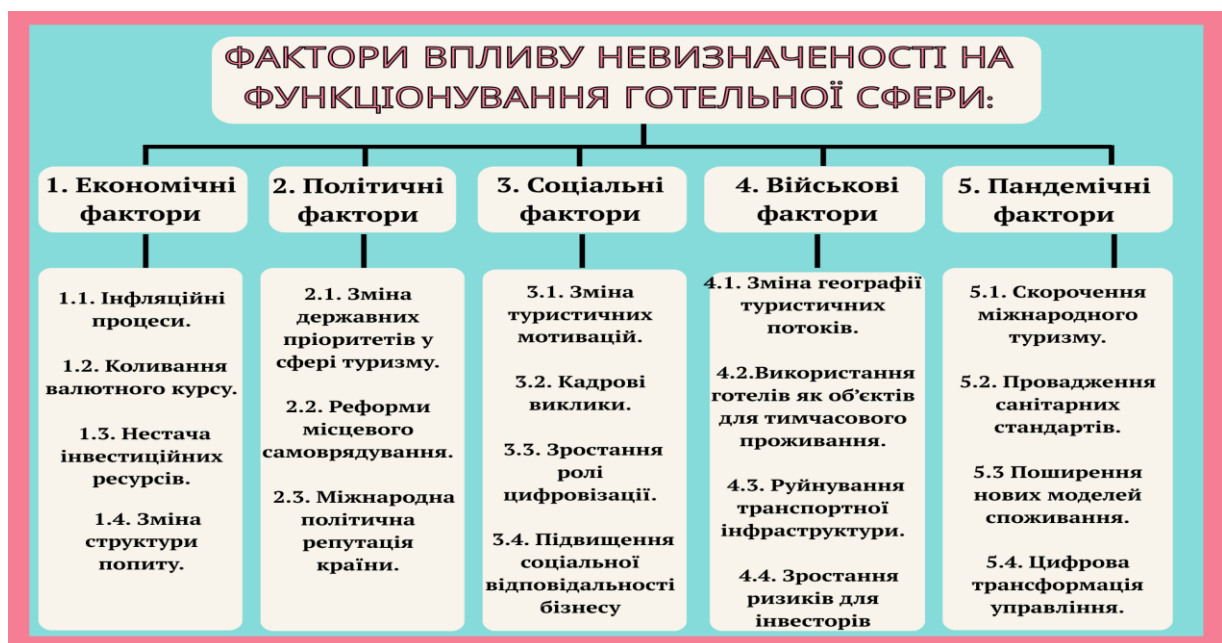

Рисунок 1.2- Класифікація факторів впливу невизначеності на функціонування готельної сфери.

1. Економічні фактори. Економічна нестабільність є ключовим джерелом невизначеності у функціонуванні готельної сфери. До основних економічних чинників належать:

- інфляційні процеси, що знижують купівельну спроможність населення й збільшують витрати підприємств на енергоносії, продукти харчування та комунальні послуги;
- коливання валютного курсу, яке впливає на ціноутворення, особливо у готелях, орієнтованих на іноземних туристів;
- нестача інвестиційних ресурсів та обмежений доступ до кредитування, що ускладнює модернізацію матеріально-технічної бази;
- зміна структури попиту, зокрема зростання частки внутрішнього туризму за одночасного зменшення ділових поїздок.

Для Івано-Франківської області додатковим чинником є сезонність попиту, що зумовлює нерівномірність доходів протягом року та потребує гнучкої фінансової стратегії управління.

2. Політичні фактори. Політична ситуація визначає стабільність правового поля, рівень підтримки бізнесу та інвестиційний клімат. До важливих політичних факторів належать:

- зміна державних пріоритетів у сфері туризму, що може впливати на розподіл бюджетних коштів і податкових пільг;
- реформи місцевого самоврядування, які впливають на регіональні програми розвитку туризму;
- міжнародна політична репутація країни, що формує довіру потенційних інвесторів і туристів.

У період війни політична невизначеність посилюється ризиками для довгострокових інвестицій і проектів у сфері гостинності.

3. Соціальні фактори. Соціальні чинники відображають зміни у поведінці споживачів, трудових відносинах і суспільних пріоритетах. Серед основних:

- зміна туристичних мотивацій — переорієнтація українців на безпечні, екологічні та патріотичні маршрути;

- кадрові виклики, спричинені міграцією працівників за кордон, що веде до дефіциту кваліфікованих кадрів у сфері гостинності;
- зростання ролі цифровізації — попит на онлайн-бронювання, безконтактні сервіси, маркетинг у соціальних мережах;
- підвищення соціальної відповідальності бізнесу, зокрема підтримка внутрішньо переміщених осіб, участь у гуманітарних ініціативах.

4. Військові фактори. Військові дії є найвагомим чинником невизначеності, що безпосередньо впливає на стабільність готельної галузі. Їх вплив проявляється у таких аспектах:

- зміна географії туристичних потоків — зменшення іноземного туризму та перерозподіл внутрішніх потоків на більш безпечні території, зокрема в Карпатський регіон;
- використання готелів як об'єктів для тимчасового проживання ВПО, волонтерів, військових;
- руйнування транспортної інфраструктури, що ускладнює логістику;
- зростання ризиків для інвесторів та страхових компаній, що обмежує оновлення матеріально-технічної бази.

Попри це, у західних регіонах України, включно з Івано-Франківщиною, війна парадоксально стимулювала адаптивний розвиток: переформатування послуг, підвищення ролі соціальної місії бізнесу та підтримку внутрішнього туризму.

5. Пандемічні фактори. Пандемія COVID-19 стала потужним каталізатором структурних змін у готельній сфері, створивши тривалий ефект невизначеності навіть після завершення карантинних обмежень. Її наслідки проявляються у:

- скороченні міжнародного туризму та зміщенні акценту на внутрішні подорожі;
- впровадженні санітарних стандартів та протоколів безпеки, що підвищують операційні витрати;

- поширенні нових моделей споживання — короткострокові поїздки, "workation" (поєднання відпочинку та роботи), індивідуальні формати відпочинку;
- цифровій трансформації управління, зокрема автоматизації бронювання та дистанційного обслуговування клієнтів [8].

Пандемічні ризики стали частиною ширшої парадигми невизначеності, що спонукає готелі впроваджувати гнучкі стратегії управління та багатоканальні моделі продажів (табл.1.2).

Таблиця 1.2. Приклад шкоди,заподіяної пандемією COVID-19 готельній сфері ТОП 4 туристичних країн. Складено автором на основі (joebm.com/vol12). Дані дослідження «COVID-19's Impact on Tourism Industry» joebm.com.

Країна	Падіння міжнародних приїздів / ночівель (2020 vs 2019)	Пікове падіння заповнюваності / RevPAR (основний показник)	Втрати доходів / робочих місць / закриття (оцінка)
Франція	Міжнародні ночівлі іноземців у певні місяці впали до –89% (квітень 2020); загалом 2020 — суттєве скорочення (близько –50% у рік за відвідуваннями).	Комерційні нічні перебування та готельні доходи у 2020 різко впали; у 2021 сектор ще був нижче довоєнного рівня (згідно з оцінками, до –40...–50% порівняно з 2019 у деяких показниках).	Туризм-сектор втратив значну частину доходів; у 2020 було втрачено сотні тисяч робочих місць у Travel & Tourism (WTTC: падіння зайнятості). Державні програми підтримки зменшили частину шкоди.

Іспанія	2020: різке падіння міжнародних приїздів/ночівель (є регіональні варіації); загальні показники туристичного сектору 2020-21 сильно просіли.)	RevPAR у 2020 впав приблизно на 60–68% (по країні; у містах — навіть до –75% у Барселоні / –69% у Мадриді згідно з ринковими звітами). Середня заповнюваність 2020 ≈ 30–35%.	Значні втрати доходів у 2020 (млрд EUR), великий обвал RevPAR; сектор зазнав звільнень та тимчасових закриттів, сильний удар по сезонним регіонам.
США	Міжнародні приїзди впали дуже сильно в 2020; загалом 2020 був «найгіршим роком» для готельної індустрії США.	STR: 2020 — історичні мінімуми по Occurancy, ADR і RevPAR; щорічні YoY-declines — найгірші в історії (RevPAR істотно вниз).	Оцінки: багатомільярдні збитки галузі; прогнози раннього періоду COVID — до ~4 млн втрачених робочих місць у секторі (оцінки AHLA / гал. джерел).
Китай	2020: масове падіння внутрішніх поїздок у ранні місяці — загалом динаміка 2020: ~–52% по внутрішніх поїздках (за деякими оцінками) і падіння доходів ~–60% у секторі туризму.	У перші місяці 2020 occurancy і RevPAR впали різко (локальні ринки до дуже низьких значень), але внутрішній ринок відновлювався швидше — уже в другій половині 2020 деякі внутрішні напрямки повернулися до докризових рівнів.	Значне падіння доходів у 2020; багато готелів скорочували персонал або тимчасово закривалися, але відновлення внутрішнього попиту дало можливість скоротити збитки.

Отже, невизначеність у готельній сфері має багатовимірний характер і формується під впливом комплексу взаємопов'язаних економічних, політичних, соціальних, військових та пандемічних чинників. Для Івано-Франківської області це означає необхідність розроблення адаптивної стратегії розвитку готельного господарства, орієнтованої на диверсифікацію послуг, цифровізацію, підвищення стандартів безпеки та соціальної відповідальності бізнесу.

У результаті проведеного теоретико-методологічного аналізу встановлено, що готельне господарство є ключовою складовою туристичної індустрії, яка забезпечує формування, просування та реалізацію туристичного продукту, створюючи комплекс послуг, спрямованих на задоволення потреб мандрівників у комфортному тимчасовому проживанні, харчуванні, відпочинку та діловій активності. Його роль виходить далеко за межі суто обслуговування: готелі виступають каталізаторами соціально-економічного розвитку територій, джерелом податкових надходжень, індикатором інвестиційної привабливості регіонів і чинником формування позитивного іміджу дестинацій.

Аналіз сутності готельного господарства дозволив визначити його як складну соціально-економічну систему, у якій поєднуються підприємницькі, сервісні, управлінські, культурні та рекреаційні функції. Водночас структура галузі охоплює широкий спектр суб'єктів — від великих міжнародних готельних мереж до малих сімейних готелів, апартаментів, хостелів і агротуристичних садиб. Саме така багат шаровість обумовлює потребу у чіткій класифікації готельних підприємств за рівнем комфорту, обсягом і якістю послуг, формою власності, спеціалізацією та масштабами діяльності. Класифікаційні системи — національні й міжнародні (зокрема система «зірковості», категорійність за стандартами ISO, системи Hotelstars Union тощо) — відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості ринку та довіри споживачів.

Визначено, що методологічні підходи до оцінювання розвитку готельного господарства мають багатовимірний характер. Найбільш поширеними є

системний, комплексний, інтегрально-індексний, ресурсно-функціональний, просторово-географічний і соціально-економічний підходи. Їхнє поєднання забезпечує можливість комплексно оцінювати стан готельної інфраструктури, виявляти закономірності розвитку, визначати регіональні диспропорції та прогнозувати потенційні напрями зростання.

Особливе значення для сучасного етапу розвитку готельного бізнесу має врахування факторів невизначеності, що суттєво впливають на функціонування та стійкість підприємств. У процесі дослідження систематизовано основні групи таких чинників:

- економічні (інфляційні процеси, коливання валютного курсу, зростання енергоносіїв, інвестиційна нестабільність, зниження купівельної спроможності населення);
- політичні (зміни державної політики у сфері туризму, податкові й регуляторні новації, міжнародні відносини, санкційні обмеження);
- соціальні (зміни споживчих переваг, поява нових вимог до якості сервісу, популяризація сталого туризму, цифровізація поведінки клієнтів);
- військові (збройна агресія Російської Федерації проти України, безпекові ризики, міграційні процеси, руйнування туристичної інфраструктури);
- пандемічні (COVID-19, що спричинив безпрецедентне скорочення міжнародних подорожей, зниження заповнюваності готелів, зростання безробіття у сфері гостинності).

Сукупність зазначених чинників формує середовище підвищеної невизначеності, яке вимагає від готельних підприємств нових стратегій адаптації, диверсифікації послуг, впровадження цифрових технологій (онлайн-бронювання, безконтактні сервіси, автоматизація обслуговування), орієнтації на внутрішній туризм і партнерства з місцевими громадами.

Таким чином, теоретико-методологічні засади функціонування готельного господарства створюють фундамент для подальшого аналізу його сучасного стану, тенденцій і перспектив розвитку на регіональному рівні. Особливої актуальності це набуває для Івано-Франківської області.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

2.1. Туристично-рекреаційний потенціал регіону.

Івано-Франківська область — один із найпривабливіших туристичних регіонів України, який має потужний природно-рекреаційний, історико-культурний та етнографічний потенціал. Територія області охоплює 13,9 тис. км², що становить близько 2,3 % площі України, а вигідне географічне розташування на стику Українських Карпат і Передкарпаття забезпечує унікальне поєднання гірських, лісових, водних і кліматичних ресурсів (рис.2.1).

Рисунок 2.1- Івано-Франківська область на мапі України.

Природно-рекреаційні ресурси. Карпатська частина області охоплює гірські масиви Горган, Чорногору, Покутсько-Буковинські Карпати, де розташовані найвищі вершини України — Говерла (2061 м) і Піп Іван (2028 м). Ці території формують базу для розвитку гірськолижного, еко-, пригодницького та оздоровчого туризму.

На території області функціонує Карпатський національний природний парк, частина Горганського природного заповідника, а також понад 450 об'єктів природно-заповідного фонду. Значними рекреаційними зонами є курорт Яремче, Буковель, Ворохта, Косів, Долина, Рогатин, Коломия.

Мінерально-бальнеологічні ресурси представлені джерелами типу «Нафтуся», «Буркут», «Шешори», які створюють можливості для розвитку санаторно-оздоровчого туризму [9].

Область займає 6 місце в Україні за площею природно-заповідного фонду, що становить 222382.5 га (табл.2.1).

Таблиця 2.1- Рейтинг областей України за площею ПЗФ.(складено автором на основі даних «Довідка-ПЗФ-2020 (v3.0)).

№	Область	Площа ПЗФ, га
1	Херсонська обл.	509 451,9
2	Сумська обл.	429 012,0
3	Полтавська обл.	388 098,0
4	Хмельницька обл.	313 084,3963
5	Чернігівська обл.	250 720,2944
6	Івано-Франківська обл.	222 382,5145
7	Чернівецька обл.	218 619,0
8	Рівненська обл.	199 545,0296
9	Черкаська обл.	188 100,0
10	Львівська обл.	177 944,2027

Історико-культурний та етнографічний потенціал. Область має понад 3500 пам'яток історії, архітектури та археології, серед яких — дерев'яні церкви Карпатського регіону, включені до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (2013 р.). Особливе значення мають сакральні пам'ятки Галичини, замки у Галичі, Рогатині, Пнівському замку, музеї в Коломиї та Івано-Франківську, а також численні етнографічні фестивалі — “Гуцульщина”, “Карпатський простір”, “Свято полонини”, “Покутські джерела”. Наявність потужного культурного спадку й автентичних традицій створює

основу для розвитку культурно-пізнавального, етно- та гастротуризму, що підсилює загальну туристичну привабливість регіону (табл.2.2).

Таблиця 2.2. Основні історико-культурні пам'ятки Івано-Франківської області.

№	Назва пам'ятки	Місцезнаходження	Короткий опис
1	Старостинський замок (Галич)	м. Галич	Руїни замку XIII ст., важливий історичний об'єкт давньої столиці Галицько-Волинського князівства.
2	Церква Святого Пантелеймона (Кринос)	с. Кринос, Галицький р-н	Дерев'яна церква XII-XIII ст., пам'ятка архітектури ранньофеодального періоду.
3	Музей народної архітектури та побуту Прикарпаття	с. Кринос, Галицький р-н	Етнографічний музей під відкритим небом, збірка традиційної архітектури.
4	Палац Потоцьких (Івано-Франківськ)	м. Івано-Франківськ	Колишня резиденція магнатів Потоцьких, архітектурна пам'ятка XVIII-XIX ст.
5	Міська ратуша (Івано-Франківськ)	м. Івано-Франківськ	Видатна архітектурна споруда XX ст., символ міста.
6	Костел єзуїтів (Івано-Франківськ)	м. Івано-Франківськ	Комплекс споруд єзуїтів, пам'ятка культури та архітектури.
7	Церква (дерев'яна) у с. Великий Ключів	с. Великий Ключів, Коломийський р-н	Дерев'яна церква XIX ст., приклад гуцульської дерев'яної архітектури.

8	Скельно-печерний комплекс «Скелі Довбуша»	с. Бубнище, Болахівська міськрада	Природно-історичний та культурний об'єкт із легендарним відтінком, туристичний символ.
9	Музей писанкового розпису (Коломия)	м. Коломия	Унікальний музей великодньої писанки, важливий культурний об'єкт області.
10	Церква Різдва Христового (Яремче)	м. Яремче	Дерев'яна церква XIX ст. у туристичному регіоні Карпат, пам'ятка архітектури.
11	Меморіальний сквер (Станіславівський некрополь)	м. Івано-Франківськ	Некрополь XIX-XX ст., місце поховання видатних діячів культури і історії.
12	Костел Святого Станіслава (Крилос)	с. Крилос, Галицький р-н	Церква/костел XII–XIII ст., історичний об'єкт із високою культурною цінністю.
13	Кафедральний собор Святого Воскресіння (Івано-Франківськ)	м. Івано-Франківськ	Архітектурна пам'ятка церковного мистецтва, важлива для духовної культури міста.
14	Будинок товариства «Сокіл» (Івано-Франківськ)	м. Івано-Франківськ	Споруда 1912 р., архітектурно-історичний об'єкт, колишній культурно-спортивний центр.
15	Церква Анни (с. Бистрець)	с. Бистрець, Верховинський р-н	Дерев'яна церква 1872 р., приклад гуцульського сакрального мистецтва.
16	Церква Дмитрівська (с. Дмитрівка)	с. Дмитрівка, Верховинський р-н	Дерев'яний храм 1840 р., пам'ятка гуцульської архітектурної школи.

17	Церква Чуда Святого Михайла (смт Ворохта)	смт Ворохта	Дерев'яна церква 1844 р., один із духовних символів гірського регіону.
18	Грязьовий вулкан (Старуня)	с. Старуня, Богородчанський р-н	Природно-історична пам'ятка з туристичним значенням; культурний ландшафт.
19	Центр народного мистецтва та ремесел (Коломия)	м. Коломия	Музей-центр народного мистецтва (писанка, різьба), культурна пам'ятка.
20	Парк ім. Т. Г. Шевченка / Звіринецька діброва (Івано-Франківськ)	м. Івано-Франківськ	Історичний парк-комплекс, зелена та культурна пам'ятка міста.

Інфраструктурні передумови розвитку.

Система транспортного сполучення включає міжнародну автомобільну трасу Н-09 Мукачево — Львів, аеропорт “Івано-Франківськ”, залізничні вузли в Івано-Франківську, Коломійі, Яремчі. Наявність розвиненої інженерної та туристичної інфраструктури (канатні дороги, готелі, ресторани, SPA-комплекси, музеї, прокатні пункти) створює сприятливі умови для подальшого розвитку готельного господарства.

Соціально-економічні чинники. Туристично-рекреаційна діяльність є важливим елементом економіки регіону (табл.2.3).

Таблиця 2.3- Економічні показники сфери туризму Івано-Франківської області. (складено автором на основі даних (посилання) Джерело. Інформатор Івано-Франківськ. Стаття “Франківщина в тонах”.

Показник	Оцінка	Дата
Доходи туристичної галузі області	понад 852 млн грн (\approx 15 % доходу всього сектору України)	перше півріччя 2024
Надходження від туристичного збору області — за 2024 рік	33,1 млн грн	2024
Податкові надходження від суб’єктів туристичної діяльності області	166,3 млн грн	2023

За оцінками ДАРТ, частка Івано-Франківської області у структурі внутрішнього туризму України у 2023 р. становила близько 7–8 %, а у високий зимовий сезон (січень–березень) — понад 12 % від загальноукраїнського туристичного потоку (Державне агентство розвитку туризму України, 2024).

Згідно даних Івано-Франківської ОДА, у 2024 році в області було сплачено податків від туристичної сфери на суму 248 млн. грн (рис.2.2).

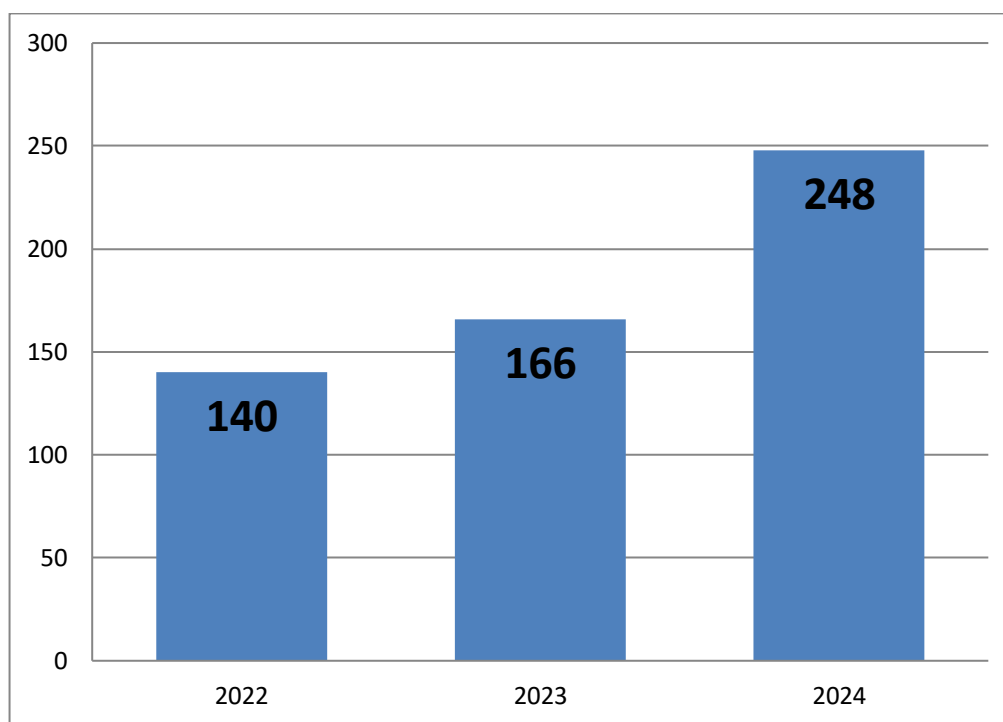

Рисунок 2.2-Динаміка сплачених податків від туристичної сфери 2022-2024 рр.

Розвиток туристичної індустрії сприяє зростанню зайнятості у сфері гостинності, розширенню мережі малих і середніх підприємств, збільшенню надходжень до місцевих бюджетів. Водночас на функціонування туристичного комплексу суттєво впливають військові ризики, нестабільність енергоресурсів, падіння купівельної спроможності населення, що формують сучасне середовище невизначеності.

Екологічний та сталий розвиток території. Івано-Франківщина — регіон із унікальним екологічним балансом, де активно впроваджуються принципи сталого туризму (табл.2.4).

Таблиця 2.4- Заходи щодо популяризації сталого туризму у Івано-Франківській області.

Рік	Назва ініціативи / проєкту	Основна діяльність	Коментар / значення для сталого туризму
2021	Конференція «Сталий туризм Українських Карпат»	Дводенна конференція із секціями про сталий туризм, інвестиції, нові проєкти у карпатських громадах.	Підвищення обізнаності, промоція сталих підходів у Карпатському регіоні.
2021	Стратегія розвитку області на 2021-2027 рр.	Документ, який передбачає розвиток туризму з екологічним, сільським, зеленим складником.	Формалізація сталих пріоритетів у регіональній політиці туризму.
2024	Проєкт «Управління спадщиною заради сталого туризму»	Навчальні зустрічі з громадами (Опілля) з управління культурною спадщиною, розвитком місцевого туризму.	Посилення управлінської спроможності громад і створення сталих моделей туризму.

2024	Грантові проекти та маркування маршрутів	У рамках аналізу за 2024 рік: веломаршрут «Коло історії», оглядовий пірс, реабілітаційний хаб, інтерактивний музей.	Реалізація практичних об'єктів сталого туризму та інфраструктури, орієнтованої на природу, культурну спадщину.
2024	Стаття про екологічні ризики та шляхи мінімізації	Дослідження «Екологічні ризики розвитку туризму ... Івано-Франківська область».	Спрямування уваги на екологічні аспекти сталого туризму, що є важливою складовою.

Розвиваються напрямки еко-, зелений, сільський та етнотуризм, що дозволяє поєднувати економічну вигоду з охороною природних ресурсів та збереженням традиційних культурних форм. Важливими проектами є ініціативи “Green Carpathians”, “ЕкоКарпати”, програми ЄС “INTERREG” та місцеві кластери сталого туризму (Івано-Франківська ОДА, 2022). ([/www.if.gov.ua/news/na-prykarpatti-pidbyly-pidsumky-rozvytku-turyzmu-v-2024-rotsi](http://www.if.gov.ua/news/na-prykarpatti-pidbyly-pidsumky-rozvytku-turyzmu-v-2024-rotsi)). Івано-Франківська область має потужний туристично-рекреаційний потенціал, який поєднує природні, культурні, етнографічні та економічні ресурси. Його ефективне використання є стратегічною основою для розвитку готельного господарства регіону, диверсифікації його структури, підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках. Саме цей потенціал виступає базою для подальшого дослідження сучасного стану й перспектив розвитку готельної сфери області в умовах невизначеності.

2.2. Динаміка розвитку готельної інфраструктури області (кількісні та якісні показники).

Готельна інфраструктура є одним із ключових складників туристично-рекреаційного комплексу Івано-Франківської області, що визначає

конкурентоспроможність регіону на національному та міжнародному ринках. Її розвиток відображає не лише зміни в економічному середовищі, а й загальні тенденції формування туристичної привабливості Карпатського регіону.

За статистичними даними, упродовж останнього десятиліття в Івано-Франківській області спостерігається стійке зростання кількості засобів розміщення. Зокрема, у 2018 р. порівняно з 2007 р. їхня кількість зросла майже удвічі (приблизно у 1,97 раза). Особливо високі темпи розвитку зафіксовано у м. Яремче — збільшення у 2,9 рази, тоді як у м. Івано-Франківську — у 1,75 раза. Це свідчить про активне формування нових засобів тимчасового розміщення, таких як готелі, бази відпочинку, хостели, садиби зеленого туризму тощо. На основі офіційних даних можна скласти таблицю динаміки кількості колективних засобів розміщення в Івано-Франківській області у 2007–2025 рр. Проте ці дані не відображають усі наявні засоби розміщення але дозволяють спостерігати загальну тенденцію (табл. 2.5).

Таблиця 2.5- Динаміка кількості колективних засобів розміщення в Івано-Франківській області у 2007–2025 рр.(складено автором на основі даних *Держстат України*. Івано-Франківська обласна державна адміністрація — *Звіти про стан туризму в області [10]*.

Рік	Кількість колективних засобів розміщення	Кількість місць (тис.)	Тенденція / Примітка
2007	180	11,2	Початкове пожвавлення туризму; активний розвиток Яремчанського регіону
2008	188	11,6	Зростання попиту на внутрішній туризм
2009	172	10,5	Падіння через економічну кризу
2010	190	11,0	Відновлення галузі після спаду
2011	205	11,8	Активізація готельного будівництва у Буковелі

2012	230	12,5	Підготовка до Євро-2012; збільшення кількості приватних садиб
2013	250	13,4	Розширення мережі готелів і туркомплексів
2014	270	13,6	Незначне скорочення через політичну нестабільність
2015	280	13,9	Початок розвитку сільського туризму
2016	285	14,2	Зростання на 1,8 %
2017	297	14,7	Підвищення попиту на Карпатський регіон
2018	310	15,0	Пік розвитку до пандемії
2019	325	15,5	Рекордний показник за останнє десятиліття
2020	290	13,2	Падіння через COVID-19
2021	305	13,8	Часткове відновлення туризму
2022	260	12,1	Зниження через воєнні дії
2023	278	12,8	Поступове відновлення внутрішнього туризму
2024	~290	~13,3	Орієнтовна оцінка на основі даних ДАР [12]
2025	~300	~13,6	Прогнозне значення (стабілізація ринку)

Також ці дані можна відобразити у вигляді гістограми, що дозволяє зробити висновок, що після кризових років готельне господарство стабільно відновлюється та спостерігається певний зріст (рис. 2.3). Детальніша інформація буде подана у підрозділі 2.3.

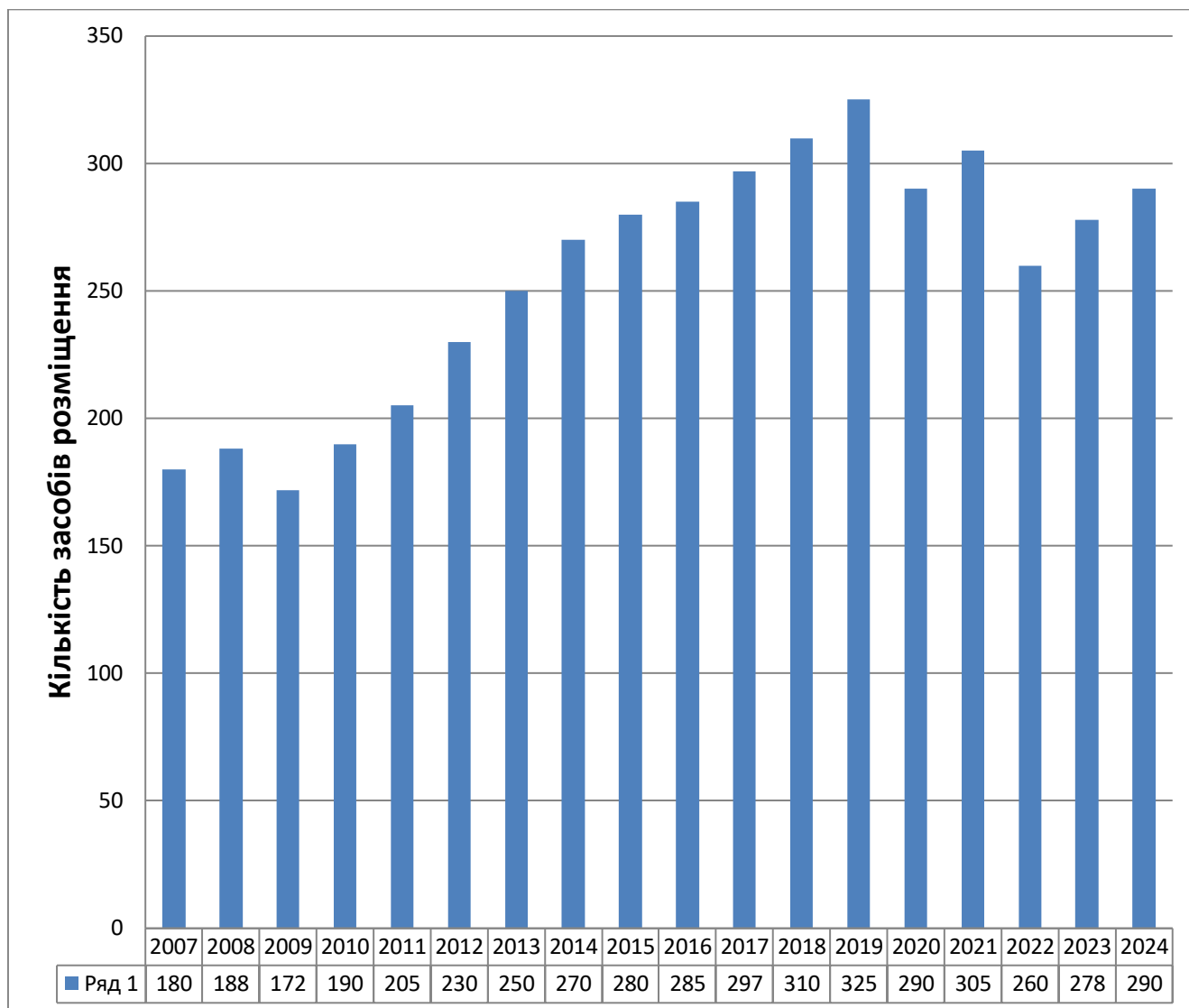

Рисунок 2.3- Динаміка кількості колективних засобів розміщення в Івано-Франківській області у 2007–2025 рр.

Значною мірою кількісне зростання супроводжується підвищенням якості послуг. На сайті Івано-Франківської обласної державної адміністрації наведено перелік сертифікованих закладів розміщення, серед яких готель «Radisson Blu Resort Bukovel» (сmt Поляниця) категорії 5★ (табл.2.6) [13].

Таблиця 2.6- Перелік сертифікованих закладів розміщення Івано-Франківської області преміум сегменту (складено автором на основі Івано-Франківської обласної державної адміністрації. Перелік сертифікованих закладів розміщення області).

№	Назва готелю	Адреса	Територіальна громада	Категорія	Примітка
1	Radisson Blu Resort Bukovel	уч. Щивки 2/72, с. Поляниця	Поляницька ТГ	★★★★★	Міжнародний бренд, найбільший 5★ у Карпатах
2	СПА-готель «Бескид»	13, с. Мислівка	Вигодська ТГ	★★★★	Спа-комплекс Карпатських гір
3	AmstelSki	ділянка Вишні 332/332а, с. Поляниця	Поляницька ТГ	★★★★	Гірськолижний готель біля підйомників
4	Тавель Hotel	уч. Щивки 6, с. Поляниця	Поляницька ТГ	★★★★	Готель бізнес-та релакс-формату
5	Готель «Буковель»	с. Поляниця	Поляницька ТГ	★★★★	Центральний готель курорту «Буковель»
6	Буковель VIP	с. Поляниця	Поляницька ТГ	★★★★	Бутик-готель із приватними котеджами
7	Готель «Романтік»	вул. Свободи 363/32, м. Яремче	Яремчанська ТГ	★★★★	Рекреаційний комплекс біля р. Прут

8	F&B Spa Resort «Фомич Готель»	13 Буковель, Поляниця, Івано-Франківська область	Поляницька ТГ	★★★★	Спа-готель преміум сегменту
9	Готель «Водоспад»	вул. Свободи 363а, м. Яремче	Яремчанська ТГ	★★★	Поруч із водоспадом Пробій
10	Готель «Надія»	вул. Незалежності 40, м. Івано-Франківськ	Івано-Франківська ТГ	★★★	Один із найвідоміших бізнес-готелів міста

Наявність таких об'єктів свідчить про інтеграцію регіону у міжнародний готельний простір і підвищення його привабливості для туристів з високими вимогами до сервісу.

Уже у 2025 р. податкові надходження від суб'єктів туристичної діяльності зросли на 44 % порівняно з попереднім роком і становили 263,9 млн грн. Це свідчить про поступове відновлення галузі та стабілізацію туристичного ринку після кризових періодів [11].

У якісному аспекті розвиток готельної інфраструктури Івано-Франківської області характеризується підвищенням стандартів обслуговування, впровадженням цифрових технологій, екологічних практик, а також орієнтацією на нові форми відпочинку — глемпінг відпочинок, wellness-туризм, реабілітаційні програми різного спрямування. У період війни готельний бізнес активно адаптується до умов безпеки, приймаючи внутрішньо переміщених осіб та надаючи соціально орієнтовані послуги. Структура засобів розміщення Івано-Франківської області (дані 2024 р.) наведена на рисунку 2.4.

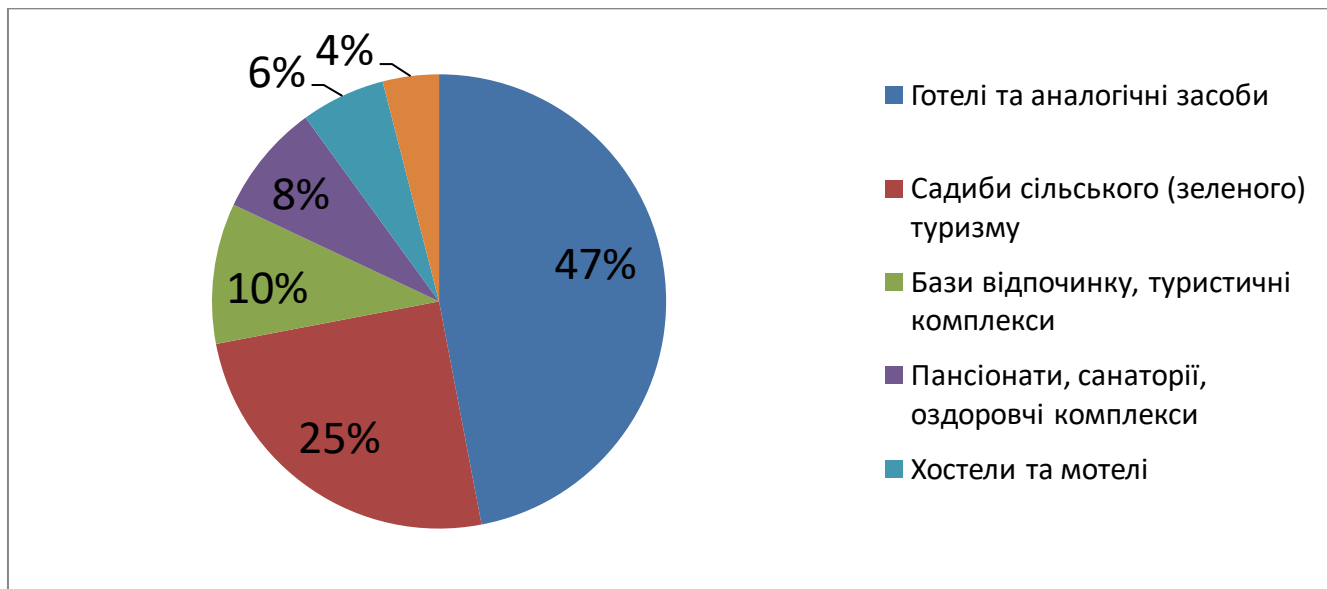

Рис.2.4- Структура видів колективних засобів розміщення в Івано-Франківській області (у %). Складено автором на основі даних ribashotelsgroup.ua (стаття “2024 Ukrainian Hotel Market Overview” <https://ribashotelsgroup.ua/en/analytics/oglyad-gotel'nogo-rinku-ukrayini-2024>)

Територіально готельна інфраструктура зосереджується переважно у гірських районах — Яремчанському, Косівському, Надвірнянському. Це пояснюється природно-рекреаційним потенціалом, розвитком гірськолижного курорту «Буковель», популярністю цих туристичних дестинацій, а також популярністю саме еко-туризму в умовах пандемії та війни. Водночас у менш відвідуваних туристичних районах області рівень розвитку готельного господарства залишається нижчим, що створює просторову нерівномірність, що потребує диверсифікації туристичних потоків.

Автором розроблена узагальнена таблиця територіального зосередження готельної інфраструктури в Івано-Франківській області по районах (станом на 2024 р.), складена на основі відкритих даних Івано-Франківської ОДА, ДАРТ і Держстату України, з елементами аналітичної оцінки [12].

Вона відображає нерівномірність просторового розвитку готельного господарства: більшість закладів концентрується у туристичних центрах — Буковель, Яремче, Верховина, Косів, Івано-Франківськ (табл.2.7).

Таблиця 2.7- Територіальне зосередження готельної інфраструктури в Івано-Франківській області (включаючи садиби) (2024 р.).

№	Район / ТГ	Кількість готельних засобів розміщення	Основні туристичні центри / локації	Характеристика
1	Надвірнянський район	165	Буковель, Поляниця, Микуличин, Татарів	Найбільше зосередження готелів області; домінує курорт «Буковель»
2	Яремчанська ТГ (у складі Надвірнянського району)	85	Яремче, Дора, Підлюте	Розвинений рекреаційний і SPA-туризм; значна кількість малих готелів
3	Верховинський район	60	Верховина, Ільці, Криворівня	Центр етнографічного і зеленого туризму; переважають садиби
4	Косівський район	45	Косів, Шешори, Яблунів	Художньо-ремісничий і фестивальний туризм
5	Івано-Франківський район	40	Івано-Франківськ, Вовчинець, Коломия	Діловий, транзитний і конференц-туризм
6	Калуський район	35	Калуш, Долина, Болехів	Невелика кількість готелів бізнес-типу
7	Коломийський район	8	Коломия, Печеніжин	Культурно-освітній туризм, етнографічний напрям

Майже половина всіх готелів області ($\approx 38\%$) сконцентрована у Надвірнянському районі, зокрема в курорті Буковель. Верховинський і Косівський райони формують етнографічно-рекреаційний кластер Карпат. Івано-Франківськ зосереджує переважно бізнес-готелі та транзитні заклади. У західних і північних районах (Калуський, Рогатинський, Тлумацький) — низька концентрація готелів через відсутність туристичних магнітів (рис.2.5).

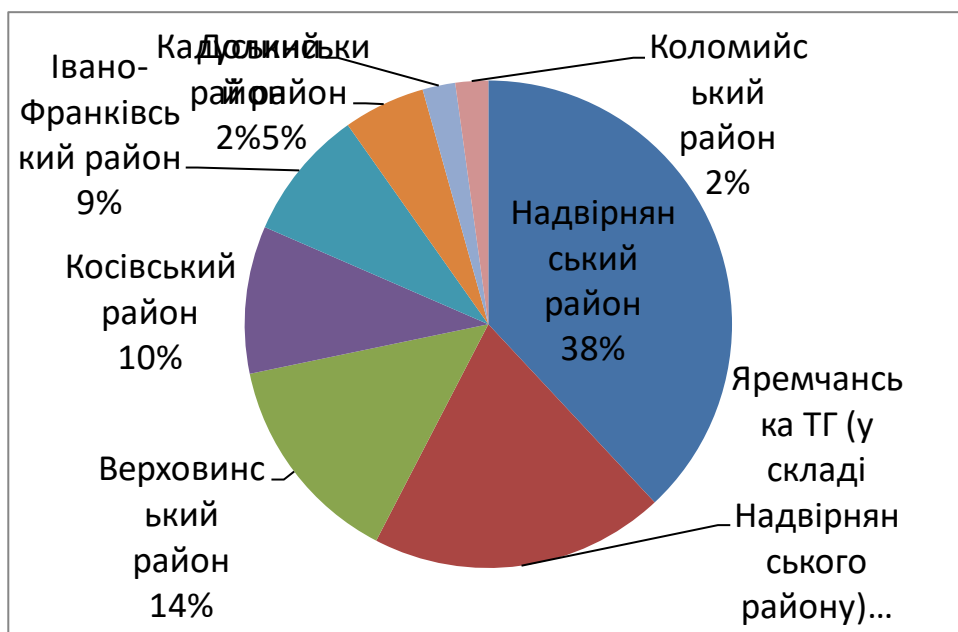

Рисунок. 2.5- Структура територіального зосередження готельної інфраструктури в Івано-Франківській області

До головних тенденцій розвитку можна віднести:

- стабільне зростання кількості засобів розміщення (у 2 рази за 2007–2018 рр.);
- підвищення категорійності готелів та поява міжнародних брендів;
- поступове відновлення туристичного потоку після пандемічного спаду;
- орієнтацію на сучасні стандарти сталого та інноваційного туризму.

Водночас існують і проблеми: недостатній рівень модернізації частини готельного фонду, дефіцит кваліфікованих кадрів, нерівномірність розвитку по території області, а також зовнішні ризики, зумовлені воєнними подіями.

Незважаючи на це, перспективи галузі залишаються позитивними — передбачаються подальші інвестиції у будівництво та реконструкцію,

розширення спектра послуг, активний розвиток малих і середніх закладів гостинності, орієнтованих на внутрішнього туриста.

Динаміка розвитку готельної інфраструктури Івано-Франківської області свідчить про стійке зростання та якісну модернізацію галузі. Позитивні зрушення у кількісних і якісних показниках забезпечують зміцнення позицій регіону як одного з провідних туристичних центрів України, формуючи передумови для сталого розвитку в майбутньому [14].

2.3. Особливості функціонування готельних підприємств у період невизначеності (COVID-19, воєнний стан, економічні виклики).

Період з 2020 по 2025 роки став для готельної індустрії Івано-Франківської області одним із найскладніших в історії незалежної України. Саме в цей час туристично-рекреаційна система регіону, що традиційно орієнтується на гірськолижний, оздоровчий і зелений туризм, зіткнулася із низкою глобальних викликів — пандемією COVID-19, повномасштабною війною Росії проти України та затяжною економічною кризою, спричиненою енергетичними і соціальними факторами. У цих умовах функціонування готельних підприємств набуло ознак глибокої трансформації, що проявилось у зміні структури попиту, переорієнтації бізнес-моделей і пошуку нових механізмів виживання на ринку.

Пандемія COVID-19 у 2020–2021 роках стала першим серйозним ударом по сфері гостинності. Через суворі карантинні обмеження більшість закладів готельного господарства області були змушені тимчасово призупинити роботу, а рівень завантаженості номерного фонду знизився до 15 %. Особливо гостро наслідки пандемії відчули невеликі сімейні готелі та садиби зеленого туризму у Верховинському та Косівському районах, з яких понад третина припинила діяльність (табл.2.8).

Таблиця 2.8- Динаміка завантаженості готелів у період криз (2020–2024 рр.)
 Складено автором на основі дослідження «2024 Ukrainian Hotel Market Overview» <https://ribashotelsgroup.ua/en/blog/rezulytati-issledovaniya-obzor-gostinichnogo-rinka-ukraini-2024>).

Рік	Завантаженість номерного фонду, %	Основний тип клієнтів	Ключові фактори впливу
2019	75	Відпочивальники, корпоративні туристи	Довоєнна стабільність, зростання внутрішнього туризму
2020	15	Місцеві туристи, довгострокові мешканці	Пандемія COVID-19, карантинні обмеження
2021	32	Внутрішні туристи	Часткове відновлення, санітарні протоколи
2022	40	ВПО, військові, волонтери	Воєнний стан, гуманітарна функція готелів
2023	58	Внутрішні туристи, реабілітаційні групи	Кампанії “Мандруй Україною”, адаптація бізнесу
2024	68	Внутрішні туристи, ділові відвідувачі	Відновлення ринку, енергозбереження, цифровізація

Водночас ця криза стимулювала розвиток цифрових технологій у галузі. Готелі Яремче та Буковелю активно впроваджували системи онлайн-бронювання, безконтактного поселення, електронних платежів, що дозволило частково компенсувати втрату іноземних туристів. Поступово почала формуватися нова клієнтська ніша — внутрішні туристи, які шукали безпечні та доступні напрямки відпочинку в межах України.

Початок повномасштабного вторгнення Росії у лютому 2022 року кардинально змінив умови функціонування готельних підприємств. Якщо раніше основними клієнтами були відпочивальники, туристи та корпоративні групи, то від весни 2022 року значну частину номерного фонду почали займати внутрішньо переміщені особи, військовослужбовці, волонтери та журналісти. Багато готелів області, особливо в Івано-Франківську, Яремче, Надвірній та Коломиї, тимчасово перетворилися на соціальні притулки, центри гуманітарної допомоги або навіть бази волонтерських штабів. Ця трансформація супроводжувалася істотним зростанням витрат на енергоносії, харчування та обслуговування, однак сприяла посиленню соціальної відповідальності бізнесу та зміцненню зв'язків між підприємцями, громадами та благодійними організаціями [15].

Воєнний стан сформував нову модель попиту — довготривале проживання стало типовим форматом для значної кількості готельних об'єктів. Якщо у довоєнний період основну частину клієнтів становили відпочивальники, то тепер понад 70 % гостей — це внутрішні споживачі. Згідно з даними Державного агентства розвитку туризму України, у 2023 році частка внутрішніх туристів в Івано-Франківській області досягла 93 %, що свідчить про повну переорієнтацію ринку на внутрішній попит (табл.2.9).

Таблиця 2.9- Зміна структури клієнтських сегментів готелів (у %). (складно автором на основі (звіту Івано-Франківської ОДА “Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки”) [9].

Категорія клієнтів	2019	2021	2023	2024
Іноземні туристи	22	3	1	2
Внутрішні туристи	68	85	93	90
ВПО, військові, волонтери	0	5	30	18
Довгострокове проживання / оренда	10	7	12	15

Також ці дані можна зобразити у вигляді гістограми (рис. 2.6)

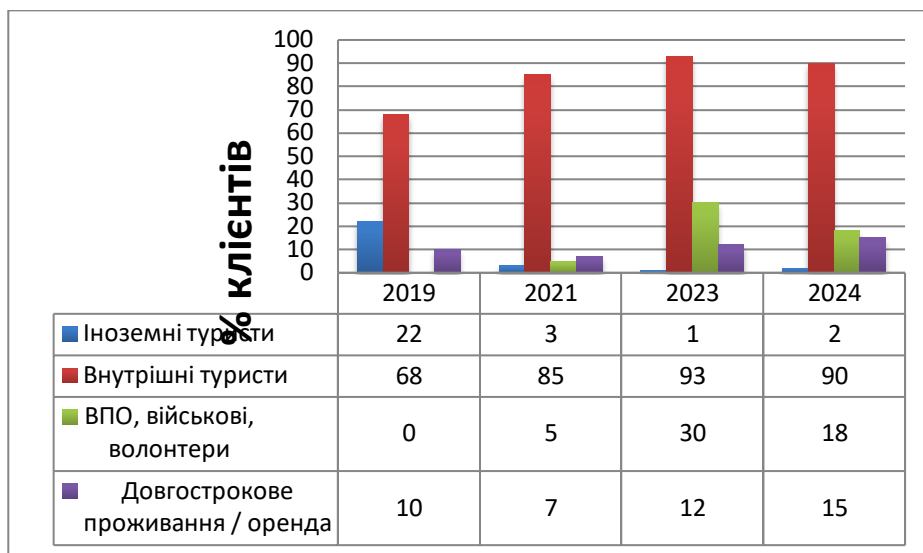

Рисунок. 2.6- Гістограма змін структури клієнтських сегментів готелів (у %).

В умовах економічної нестабільності та високого рівня інфляції готельні підприємства області були змушені шукати нові управлінські підходи. Оптимізація витрат стала першочерговим завданням: готелі впроваджували енергозберігаючі технології, переходили на альтернативні джерела опалення, скорочували штат персоналу або переводили частину працівників на сезонну зайнятість. Водночас спостерігалося прагнення до диверсифікації послуг — деякі заклади облаштовували коворкінги, зали для навчання, сімейні апартаменти, що дозволяло залучити додаткові сегменти клієнтів. Готелі активно співпрацювали з благодійними фондами, зокрема “Карітас Івано-Франківськ” та “Спільна справа”, отримуючи компенсацію за розміщення внутрішньо переміщених осіб.

Поступове відновлення ринку почалося у 2023 році. Завдяки державним і регіональним програмам підтримки туризму, зокрема акціям “Мандруй Україною” та “Відпочивай у Карпатах”, зросла кількість внутрішніх туристів короткого відпочинку. Це сприяло частковому відновленню завантаженості готелів у літній сезон до 60–70 % від довоєнного рівня. Івано-Франківська область зберігає статус одного з провідних туристичних регіонів України, демонструючи здатність до відновлення навіть у кризових умовах. Станом на 2024 рік відновлено понад 85 % готельної мережі, а у курортних локаціях, таких як Буковель, показники навіть перевищують рівень 2019 року [16].

Перспективи подальшого розвитку готельного сектору регіону тісно пов'язані з модернізацією інфраструктури, впровадженням енергоефективних технологій і розвитком локального брендингу територій. Важливу роль відіграватиме також розширення програм реабілітаційного туризму для військовослужбовців, ветеранів та осіб, які постраждали від війни. Загалом готельна галузь Івано-Франківської області продемонструвала високу гнучкість і стійкість у період невизначеності, зберігши соціальну значущість і потенціал для сталого відновлення в майбутньому.

Диверсифікація готельних послуг в Івано-Франківській області на мультисезонність. Готельна галузь Івано-Франківської області характеризується високою залежністю від сезонних коливань туристичного попиту. Традиційно зимовий сезон, пов'язаний із гірськолижним туризмом у курортах Буковеля, Ворохти, Яремче та Верховини, забезпечував до 60–70 % річного обороту готельних підприємств. Водночас літній період та міжсезоння тривалий час залишалися слабо використаними, що знижувало ефективність експлуатації номерного фонду та кадрового потенціалу (табл. 2.10).

Таблиця 2.10- Порівняння сезонних продуктів готельних підприємств Івано-Франківської області.

Параметр	Зимовий сезон (грудень–березень)	Літній сезон (червень–серпень)	Міжсезоння (квітень–травень, вересень–листопад)
Основні види туризму	Гірськолижний, активний, оздоровчий	Екотуризм, етнокультурний, пригодницький	Діловий, гастрономічний, рекреаційний
Основна цільова аудиторія	Спортивні туристи, сімейні відпочивальники, корпоративні групи	Молодь, родини, шанувальники природи	Бізнес-групи, освітні тури, ВПО, внутрішні мандрівники
Популярні дестинації	Буковель, Ворохта, Яремче, Микуличин	Верховина, Косів, Шешори, Яремче	Івано-Франківськ, Надвірна, Коломия

Типи послуг	Проживання біля трас, прокат спорядження, сауни, SPA, дитячі програми	Піші та веломаршрути, екоферми, фестивалі, басейни, літні тераси	Конференц-сервіс, гастротури, реабілітаційні програми, релакс-зони
Середній рівень завантаженості, %	70–85	55–65	35–50
Цінова політика	Високий сезон, преміум-тарифи	Середній рівень, гнучкі пакети	Знижені тарифи, акційні пропозиції
Додаткові послуги	Снігові парки, катання на санях, wellness-програми	Риболовля, катання на квадроциклах, фестивалі	Конференції, креативні майстерні, ретріти
Ключові виклики	Залежність від погоди, енергозатрати	Короткий сезон, обмежена інфраструктура	Низький попит, потреба у креативних продуктах
Стратегії диверсифікації	Розширення на spa/medical сегмент	Пакети "еко+гастро",	Бізнес-туризм, апартаменти

У відповідь на ці виклики готельні підприємства області поступово переходять до моделі мультисезонного функціонування, спрямованої на диверсифікацію продукту, розширення спектра послуг та формування сталого туристичного потоку протягом усього року.

1. Літній сезон: екологічний, етнокультурний і пригодницький туризм.

Починаючи з 2018–2019 рр., у готельних комплексах Івано-Франківщини активно розвиваються програми еко-туризму та етнотуризму, що поєднують відпочинок у природному середовищі з ознайомленням із гуцульськими традиціями.

Готелі Карпатського регіону (зокрема, у Верховинському та Косівському

районах) впроваджують етно-резиденції, майстер-класи з народних ремесел, дегустаційні тури локальних продуктів, що дозволяє залучати туристів у теплі місяці.

Популярними стали маршрути “зеленої автентики” — проживання в садибах із локальними елементами побуту, мінімальним вуглецевим слідом і гастрономічним компонентом.

2. *Осінньо-весняне міжсезоння: вело- та гастрономічний туризм, корпоративний сегмент.* Щоб компенсувати падіння попиту після зимового сезону, низка готелів Івано-Франківська, Яремче й Надвірнянського району переорієнтувалися на корпоративних клієнтів, пропонуючи конференц-зали, тімбілдинг-програми, бізнес-тури.

Також у міжсезоння зростає популярність вело- та гастрономічного туризму — створюються маршрути через гірські долини, організуються фестивалі локальної кухні (“Гуцульська бринза”, “Смак Карпат”), що сприяє завантаженню готелів навіть поза піковими періодами.

3. *Зимовий сезон: модернізація пропозиції.* Попри вже сформований зимовий потенціал, готелі активно диверсифікують зимові продукти — поєднують катання на лижах із оздоровчим відпочинком, спа-послугами, програмами реабілітації після стресу чи травм. У 2022–2024 рр. спостерігається тенденція до зростання кількості wellness-комплексів, які функціонують незалежно від погодних умов, забезпечуючи стабільний попит.

4. *Реакція на виклики невизначеності.* Періоди COVID-19 і воєнного стану стимулювали готелі до пошуку нових моделей стійкості. Багато закладів переорієнтували свої послуги на довгострокове проживання, прийом внутрішньо переміщених осіб, соціальні програми для військових і волонтерів, що забезпечило функціонування протягом кризових фаз. Після стабілізації ситуації частина таких готелів інтегрувала ці послуги в постійну пропозицію (наприклад, створення апартаментів із кухонними зонами для довгострокової оренди).

5. *Інновації та маркетинг мультисезонності.* Сучасні готелі Івано-Франківщини активно впроваджують цифрові інструменти маркетингу — сезонні пакети (“Літо в Карпатах”, “Осінні мандрівки Прикарпаттям”), динамічне ціноутворення та цільові акції для українських туристів. Завдяки цьому формується цілорічна система продажів, що дає можливість уникнути простоїв персоналу та стабілізувати доходи.

6. *Соціально-економічні ефекти мультисезонності.* Розширення сезонності позитивно впливає на зайнятість населення гірських територій, стимулює розвиток суміжних галузей — транспорту, харчування, культури. Таким чином, мультисезонна диверсифікація не лише підвищує ефективність діяльності готелів, а й зміцнює соціально-економічну стійкість регіону.

Мультисезонна модель розвитку готельних підприємств Івано-Франківської області стає стратегічним чинником адаптації до кризових умов. Вона поєднує економічну доцільність із соціальною відповідальністю, сприяючи формуванню сталого туризму, орієнтованого на внутрішній ринок і довгостроковий розвиток регіону (рис. 2.7).

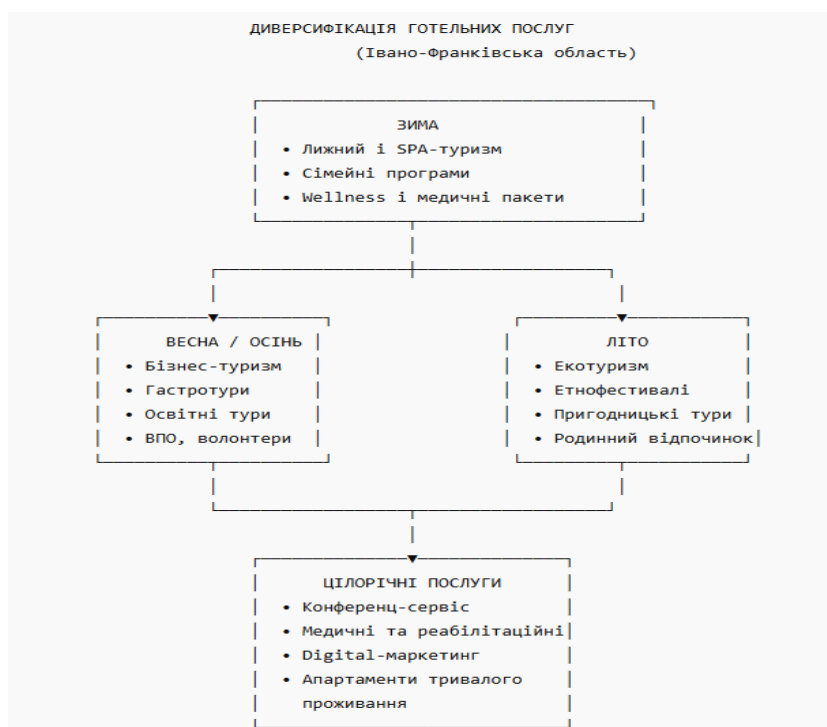

Рисунок. 2.7- Диверсифікація готельних послуг за сезонами (схема складена автором).

Загалом, в цьому полягає парадоксальність того як кризові явища — COVID-19, війна та енергетичні блекаути — не лише не знищили туристичну сферу Івано-Франківщини, а навпаки, стимулювали її адаптацію, оновлення і внутрішнє зростання. Період 2020–2024 років став переломним для туристично-готельного сектору Івано-Франківщини. Пандемія COVID-19, воєнний стан та енергетичні блекаути створили безпрецедентні виклики для галузі, але водночас стали каталізаторами її структурної модернізації та переорієнтації на внутрішнього споживача (табл.2.11).

Таблиця 2.11- Вплив кризових явищ на розвиток готельного господарства Івано-Франківської області (2020–2024 рр.)

Кризовий чинник	Характер впливу на галузь	Негативні наслідки	Позитивні наслідки (адаптаційні ефекти)
Пандемія COVID-19 (2020–2021 рр.)	Падіння туристичних потоків, карантинні обмеження, закриття кордонів	Зниження завантаженості готелів до 15–25 %; скорочення персоналу; зупинка іноземного туризму	*Переорієнтація на внутрішнього туриста *Розвиток цифрових сервісів (онлайн-бронювання, безконтактне заселення) *Формування індивідуалізованих послуг *Підвищення санітарних стандартів
Воєнний стан (з 2022 р.)	Масові внутрішні переміщення населення, зниження в'їзного туризму	Втрата іноземного сегменту; скорочення прибутковості; ризику безпеки	*Залучення ВПО, волонтерів, військових як нових клієнтів

Енергетичні блекаути (2022–2023 рр.)	Перебої з електро- та теплопостачанням; ризика для безперервності послуг	Тимчасове зниження рівня комфарту; підвищення витрат на енергозабезпечення	*Інвестиції в автономність: генератори, сонячні панелі, теплові насоси *Підвищення енергоефективності, модернізація систем опалення *Формування еко- іміджу
Загальний ефект (2020–2024 рр.)	Тривалий період невизначеності та скорочення міжнародного ринку	Тимчасова нестабільність, падіння доходів, закриття малих об'єктів	*Ріст внутрішнього туризму на 20–25 % порівняно з довоєнним періодом *Мультисезонність та диверсифікація пропозиції *Адаптація готелів до соціальних потреб *Підвищення якості послуг і гнучкості бізнес-моделі

Таким чином, аналіз динаміки функціонування готельної інфраструктури Івано-Франківської області у період 2020–2024 рр. показав, що кризові явища — пандемія COVID-19, воєнний стан та енергетичні блекаути — попри їх деструктивний характер, стали важливими каталізаторами трансформації та оновлення регіонального готельного бізнесу.

Спочатку вони призвели до скорочення туристичних потоків, зниження доходів і часткового згорання діяльності малих підприємств, однак згодом

спричинили адаптаційні процеси, які забезпечили стійкість, модернізацію й орієнтацію галузі на внутрішній ринок.

Пандемія COVID-19 сприяла цифровізації готельних послуг, переходу до більш індивідуалізованих форм відпочинку та формуванню нових стандартів гігієни й безпеки.

Воєнний стан, хоч і зумовив зниження іноземного туризму, натомість підтримав сектор через внутрішніх переселенців і волонтерські ініціативи, що дало можливість зберегти економічну активність та робочі місця. Енергетичні блекаути стимулювали інвестиції в енергоефективність і автономність, що зробило готельні підприємства більш стійкими до зовнішніх ризиків і екологічно орієнтованими.

У сукупності ці процеси призвели до зміни структури туристичного попиту: посилюється інтерес до короткотривалого, сімейного, оздоровчого та екологічного відпочинку. Івано-Франківська область утвердилася як один із центрів внутрішнього туризму України, а готельний бізнес адаптувався до мультисезонності, підвищення якості сервісу та енергетичної незалежності.

Отже, можна стверджувати, що криза стала імпульсом еволюційного розвитку готельної індустрії Івано-Франківщини: від традиційного туристичного обслуговування — до інноваційної, соціально відповідальної та гнучкої системи управління гостинністю, здатної функціонувати ефективно навіть у періоди невизначеності.

2.4. SWOT-аналіз готельного господарства Івано-Франківщини.

SWOT-аналіз є одним із найважливіших інструментів стратегічного управління, що дозволяє здійснити комплексну оцінку стану та перспектив розвитку готельної інфраструктури регіону. Для Івано-Франківської області, яка виступає одним із ключових туристичних центрів України, такий аналіз має особливе значення з кількох причин:

1. Систематизація інформації про стан готельної галузі. SWOT-аналіз забезпечує структурований підхід до узагальнення інформації про поточний рівень розвитку готельного господарства. Завдяки цьому дослідник може виявити:

- сильні сторони (ресурсний потенціал, туристичну привабливість, сформовану інфраструктуру);
- слабкі сторони (логістичні проблеми, сезонність, кадровий дефіцит);
- можливості подальшого зростання (нові інвестиції, диджиталізація, кластеризація);
- загрози (воєнні ризики, кліматичні коливання, тіньовий сектор).

Такий підхід дозволяє створити цілісну картину конкурентного середовища регіону й визначити пріоритети для стратегічного планування.

2. Оцінка конкурентоспроможності регіону. Завдяки SWOT-аналізу можна порівняти потенціал Івано-Франківщини із сусідніми туристичними регіонами (Закарпаттям, Львівщиною, Чернівецькою областю) або навіть міжнародними гірськими курортами. Це допомагає визначити нішу регіону у національній та європейській туристичній системі, а також окреслити напрями підвищення якості послуг і брендування території.

3. Формування основи для стратегічного планування. Результати SWOT-аналізу виступають базою для розроблення:

- регіональних програм розвитку туризму;
- інвестиційних стратегій;
- політики підтримки малого та середнього бізнесу у сфері гостинності;
- освітніх ініціатив для підготовки персоналу готельної галузі.

Таким чином, SWOT-аналіз не лише описує стан галузі, а й формує аналітичну основу для прийняття управлінських рішень як на рівні органів місцевої влади, так і на рівні окремих підприємств.

4. *Прогностична та адаптаційна функція.* В умовах воєнного стану, економічної нестабільності та кліматичних змін SWOT-аналіз допомагає передбачати потенційні ризики і своєчасно адаптувати стратегії розвитку готельних підприємств. Це забезпечує гнучкість регіональної політики та стійкість готельного сектору до зовнішніх шоків.

5. *Науково-практичне значення.* Для наукових досліджень SWOT-аналіз є інструментом, що дозволяє:

- виявити закономірності розвитку готельного господарства;
- визначити причинно-наслідкові зв'язки між внутрішніми чинниками та зовнішнім середовищем;
- сформулювати модель сталого розвитку туристичної інфраструктури Івано-Франківщини.

SWOT-аналіз готельного господарства Івано-Франківщини

СИЛЬНІ СТОРОНИ:

1. Природно-рекреаційний потенціал (гори, ліси, річки) — Карпати забезпечують притік відпочивальників у всі сезони (зимовий гірськолижний, літній — хайкінг/велотуризм).
2. Міцний локальний туристичний «магніт» — Буковель: великий курорт із розвиненою інфраструктурою, що стає all-season дестинацією і стимулює розміщення поруч. (Буковель фіксує мільйонні відвідувачі та зростання доходів).
3. Зростаючі економічні показники галузі: за 2024 рік помітне зростання податкових надходжень і туристичного збору (позитивна динаміка доходів туристичного сектору регіону).
4. Різноманітність продукту: наявність готелів, котеджів, апартаментів, баз відпочинку, еко-садиб — підходить різним сегментам (сімейний, активний, MICE).
5. Розвиток сервісу й інвестиційний інтерес: приватні інвестиції в апарт-комплекси, аквапарки та оновлення інфраструктури.

СЛАБКІ СТОРОНИ:

1. Сезонність попиту — зимові та літні піки супроводжуються низькою завантаженістю поза сезонами, що знижує операційну стабільність готелів.
2. Нерівномірний розвиток інфраструктури: інтенсивний розвиток у курортних громадах (Поляниця, Яремче) супроводжується відставанням у віддалених громадах у доступі, сервісі та логістиці.
3. Обмежена пропозиція «високого» сегменту в окремих зонах — дефіцит брендівих 4–5* готелів поза головними курортами; багато пропозицій — апартаменти/гостьові садиби з непередбачуваною якістю.
4. Кадрові проблеми: сезонні коливання попиту ускладнюють залучення й утримання кваліфікованого персоналу.
5. Логістика та доступність: дорожня мережа та публічний транспорт до деяких курортних точок потребують модернізації; обмежена авіа/залізнична доступність для міжнародних туристів у порівнянні з Львовом.

МОЖЛИВОСТІ:

1. Розвиток all-season-продукту (велотуризм, екотріпи, SPA/велнес, культурні фестивалі) — зменшення сезонності і продовження середньої довжини перебування. (Буковель поступово перетворюється на all-season центр).
2. Інвестиції та готельне будівництво: національні плани та приватні проєкти по розбудові номерного фонду (у 2024–2026 роках в Україні анонсували серію нових готелів). Це дає шанс підвищити пропозицію і ввести стандарти якості.
3. Сприятливі регіональні ініціативи та сертифікація дестинацій — кластерний розвиток (сертифікація Буковеля як туристичного кластера) сприяє стандартизації послуг і сталому розвитку.

4. Розвиток внутрішнього туризму в умовах невизначеності: зростаючий попит українців на безпечний відпочинок у західних регіонах; потенціал для нових маршрутів та продуктів (агротуризм, кулінарні тури).
5. Диджиталізація та маркетинг: використання онлайн-бронювання, CRM, динамічного ціноутворення, таргетованого маркетингу для підвищення заповнюваності й ADR.

ЗАГРОЗИ:

1. Безпековий і політичний ризик (військовий конфлікт / воєнний стан) — макрообставини мають прямий вплив на міжнародний потік туристів, інвестиційний клімат і страхівки; попри стабілізацію внутрішнього попиту, загальна невизначеність знижує притік закордонних туристів. (Це помітно в аналізах пост-2022).
2. Кліматичні ризики та непередбачуваність погоди (холодні зими чи відсутність снігу, екстремальні погодні явища) — впливають на гірськолижний сезон. Наприклад, у 2023–2024 рр. погодні аномалії впливали на сезонність у Карпатах.
3. Конкуренція з іншими регіонами та закордонними напрямками — особливо після відновлення міжнародних подорожей, конкуренція за інвестиції й гостей посилиться.
4. Нечесна конкуренція й тіньовий сектор розміщення (неофіційні апартаменти без належного оподаткування/сертифікації), що знижує доходи легальних готельєрів та ускладнює планування податків.
5. Інфраструктурні вузькі місця (транспортування, відведення стоків, енергопостачання) — зростаючий туристичний потік може створити перевантаження локальних систем, якщо не буде окупної модернізації.

Результати SWOT-аналізу можна відобразити у вигляді таблиці (табл.2.12)

Таблиця 2.12-SWOT-аналіз готельного господарства Івано-Франківщини

СИЛЬНІ СТОРОНИ (Strengths)	СЛАБКІ СТОРОНИ (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none">• Потужний природно-рекреаційний потенціал Карпат (гори, ліси, річки, нацпарки).• Наявність провідного курорту Буковель — туристичного хабу міжнародного рівня.• Різноманітність пропозицій засобів розміщення (готелі, апартаменти, еко-садиби).• Зростання туристичного збору та податкових надходжень (33,1 млн грн у 2024 р.).• Інвестиційна активність у будівництво й модернізацію готельної інфраструктури.• Розвиток приватного сектору (садиб, котеджів, сімейного бізнесу).	<ul style="list-style-type: none">• Висока сезонність попиту (зимовий і літній піки).• Нерівномірний розвиток інфраструктури поза основними курортами (дороги, транспорт).• Обмежена кількість готелів високого класу (4–5★) поза Буковелем.• Кадровий дефіцит і сезонна плинність персоналу.• Відсутність єдиних стандартів якості в приватному секторі.• Недостатня авіаційна та залізнична доступність міжнародного рівня.

МОЖЛИВОСТІ (Opportunities)	ЗАГРОЗИ (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток all-season-продукту (велнес, фестивалі, еко-туризм, MICE). • Розширення інвестицій у готельне будівництво (нові комплекси 2024–2026 рр.). • Сертифікація та кластерний розвиток туристичних територій. • Зростання внутрішнього туризму серед українців у безпечних регіонах. • Диджиталізація та активний маркетинг (онлайн-бронювання, CRM, SEO). 	<ul style="list-style-type: none"> • Військові ризики та безпекова невизначеність (зниження міжнародного потоку). • Кліматичні коливання (нестабільні зими, менше снігу). • Конкуренція з іншими регіонами Карпат та закордонними курортами. • Тіньовий сектор розміщення (нелегальні апартаменти без оподаткування). • Перевантаження локальної інфраструктури під час пікових сезонів. • Енергетичні ризики й нестабільність комунікаційних систем.

Івано-Франківська область має сильний природно-інфраструктурний потенціал і локальні «точки росту» (насамперед Буковель), що створює сприятливі умови для подальшого розширення готельного господарства. Головні виклики — сезонність, кадрові питання, інфраструктурні обмеження та макроекономічні/безпекові ризики. Стратегічне спрямування на all-season продуктивні лінії, підвищення якості послуг, диджиталізацію та кооперацію між бізнесом і владою дозволить пом'якшити слабкі сторони та скористатися можливостями ринку. (Ключові факти і тренди підкріплені регіональними звітами та галузевими дослідженнями 2023–2025 рр.).

Проведений аналіз сучасного стану готельного господарства Івано-Франківської області дозволяє зробити висновок, що туристично-рекреаційна сфера регіону має значний потенціал розвитку та виступає одним із провідних

чинників формування його соціально-економічної стабільності. Івано-Франківщина, завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, природним ресурсам і культурній спадщині, посідає чільне місце серед туристичних регіонів України.

Встановлено, що туристично-рекреаційний потенціал області характеризується унікальним поєднанням природних, історико-культурних і етнографічних ресурсів. Карпатські гори, численні національні природні парки, термальні джерела, традиційна архітектура та народні промисли формують високу привабливість регіону для розвитку різних видів туризму — від гірськолижного та оздоровчого до культурно-пізнавального й екологічного. Особливо важливу роль у зміцненні іміджу регіону відіграє туристичний кластер навколо курорту Буковель, який став каталізатором інвестицій у сферу гостинності.

Аналіз динаміки розвитку готельної інфраструктури засвідчив позитивні тенденції останніх років, незважаючи на загальнонаціональні кризи. Кількість засобів розміщення в області стабільно зростає, що свідчить про підвищення ділової активності та інвестиційної привабливості регіону. Поряд із цим спостерігається поступове підвищення якості послуг, урізноманітнення типів розміщення — від великих готельно-курортних комплексів до сімейних еко-садиб. Водночас нерівномірність розвитку спостерігається між центральними туристичними громадами (Поляниця, Яремче, Косів) та периферійними територіями, що вимагає системного вирівнювання інфраструктури та логістичних зв'язків.

Також розглянуто особливості функціонування готельних підприємств у період невизначеності, зумовлений пандемією COVID-19, повномасштабною війною та економічними потрясіннями. Ці фактори стали серйозним випробуванням для галузі, викликавши скорочення потоків іноземних туристів, зниження заповнюваності номерного фонду та необхідність адаптації бізнес-моделей. Водночас кризові явища стимулювали інноваційні процеси — впровадження безконтактних технологій, онлайн-бронювання, гнучких тарифів,

а також переорієнтацію на внутрішнього споживача. Саме внутрішній туризм став головним чинником виживання готельного сектору в умовах воєнного стану.

SWOT-аналіз дозволив комплексно оцінити внутрішні ресурси та зовнішні виклики готельного господарства Івано-Франківщини. До сильних сторін віднесено природно-рекреаційний потенціал, розвинену курортну базу, інвестиційну активність і зростання внутрішнього попиту. Серед слабких сторін – сезонність, кадрові проблеми, інфраструктурні обмеження та тіньовий сектор розміщення. Можливості полягають у розвитку всесезонних продуктів, диджиталізації та кластерній інтеграції територій, тоді як основними загрозами виступають воєнні ризики, кліматичні зміни й конкуренція на туристичному ринку.

Загалом результати аналітичного розділу свідчать, що готельне господарство Івано-Франківської області перебуває на етапі стійкого відновлення і трансформації, орієнтованої на підвищення якості, диверсифікацію послуг і формування нових моделей управління.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Тенденції розвитку готельної сфери в Івано-Франківській області.

Сучасний розвиток готельної сфери Івано-Франківської області зумовлюється низкою просторових, економічних, інституційних та соціальних факторів, які формують характерні тенденції та визначають напрямки трансформації галузі. Однією з ключових тенденцій є посилення територіальної концентрації готельної інфраструктури в найбільш привабливих туристичних центрах області. Найбільше закладів розміщення зосереджується у Надвірнянському районі, насамперед у туристичному мегакластері Буковель, який відіграє роль головного “ядра” регіонального розвитку. Значні показники спостерігаються також у Яремчанській громаді, Верховині, Косові та Івано-Франківську. Така нерівномірність пояснюється різною інтенсивністю туристичного потоку, наявністю розвиненої рекреаційної бази та сформованим іміджем локацій. Водночас вона свідчить про тенденцію до кластеризації галузі, коли готелі тяжіють до об’єднання навколо туристичних центрів, що забезпечує їм кращий доступ до інфраструктури та попиту [17].

1. Зростання концентрації готельної інфраструктури у туристичних центрах області. Важливою тенденцією є також стабільне збільшення кількості засобів розміщення та поступове оновлення матеріально-технічної бази. За даними статистичних звітів, за останнє десятиліття кількість готельних підприємств в області майже подвоїлася. Особливо швидке зростання спостерігалось у Яремче та Івано-Франківську, що свідчить про активне формування малих готельних форм, boutique-готелів, апартаментів та приватних садиб. Після зниження показників у 2020–2022 роках через пандемію та початок повномасштабної війни вже у 2023 році галузь почала демонструвати стійке відновлення. Зростання кількості номерів та обсягу реалізованих послуг перевищило рівень докризового 2019 року. Це підтверджує поступове відновлення внутрішнього туризму та адаптацію готельного бізнесу до нових умов невизначеності.

2.Формування запиту на всесезонний готельний продукт. Надзвичайно актуальною тенденцією є формування попиту на всесезонний готельний продукт. Дослідження свідчить, що сезонність залишається серед ключових слабких сторін регіонального готельного господарства. Проте сучасні ринкові умови стимулюють підприємства орієнтуватися на розширення спектра послуг, здатних забезпечити рівномірний попит протягом усього року. У цьому контексті активно розвиваються wellness- та SPA-комплекси, культурно-етнографічні та гастрономічні тури, подієві заходи, конференц-туризм та різні види активностей міжсезоння. Впровадження моделей всесезонності дає змогу зменшити залежність від зимових і літніх піків туристичного потоку та підвищити стабільність функціонування готельних підприємств.

3.Посилення ролі зеленого й екологічного туризму. Важливою рисою розвитку сфери стає посилення ролі зеленого та екологічного туризму. Івано-Франківська область завдяки своєму природно-ресурсному потенціалу є однією з провідних територій України для впровадження концепцій сталого туризму. У регіоні активно розвиваються екологічно орієнтовані туристичні продукти, етнотуризм, сільський туризм, а також ініціативи, спрямовані на збереження природного середовища та впровадження екостандартів. У роботі підкреслюється важливість участі готельних підприємств області у міжнародних екологічних програмах, таких як «Green Carpathians» та INTERREG, що стимулює розвиток енергоощадних практик, мінімізацію впливу на довкілля та підвищення конкурентоспроможності на європейському ринку.

4.Зміна попиту через безпекові та соціально-економічні чинники. Окремим трендом є зміна структури туристичного попиту під впливом безпекових та соціально-економічних факторів. Воєнний стан, економічна нестабільність та трансформація споживчих уподобань зумовили переорієнтацію на внутрішній туризм і короткострокові поїздки. Зростає популярність локальних туристичних маршрутів, приватних садиб і невеликих готелів, що пропонують індивідуалізований сервіс. Одночасно спостерігається

зменшення частки ділових поїздок, хоча поступово формується новий формат бізнес-туризму, адаптований до сучасних умов. У таких умовах готельні підприємства вимушені шукати гнучкі моделі управління, що враховують невизначеність та зростання вимог до безпеки.

5. Розвиток малих готельних форм і альтернативних видів розміщення.

Виявленою тенденцією є розширення сегменту малих готельних форм і альтернативних видів розміщення. Особливо динамічно цей сегмент розвивається у гірських районах — Верховинському, Косівському та частково Надвірнянському. Тут переважають приватні садиби, етно-готелі та міні-комплекси, які забезпечують автентичність, екологічність, індивідуальний підхід та культурну інтеграцію туристів у локальне середовище. Цей формат відповідає сучасним глобальним тенденціям персоналізації та емоційності туристичного досвіду.

6. Підвищення ролі брендингу та іміджевої привабливості регіону. Значну роль у сучасному розвитку готельної галузі відіграє формування туристичного іміджу регіону. У роботі підкреслено, що готелі стають одним із найважливіших елементів брендингу території. Вони впливають на сприйняття якості туристичних послуг, рівень комфорту та безпеки, що у свою чергу визначає привабливість області для різних категорій відвідувачів. Позитивна репутація Буковелю, Яремче, Верховини й Косова сприяє залученню інвестицій, відкриттю нових готельних комплексів та розвитку малого бізнесу у сфері гостинності.

7. Активізація цифровізації. Окремим напрямом розвитку, який поступово охоплює більшість підприємств, є цифровізація. Готелі активно впроваджують онлайн-сервіси бронювання, автоматизовані системи управління, CRM-платформи, інструменти цифрової комунікації та маркетингу. Цей процес є відповіддю на зміну споживчої поведінки та зростання ролі цифрових каналів у просуванні туристичних продуктів. Цифровізація також підвищує ефективність операційних процесів та конкурентоспроможність підприємств у сучасних умовах.

Таким чином, готельна сфера Івано-Франківської області демонструє комплекс тенденцій, що поєднують просторову концентрацію, диверсифікацію, екологізацію, цифрову трансформацію та адаптивність до умов невизначеності. Ці процеси визначають її поточний стан та формують підґрунтя для подальшого стратегічного розвитку регіональної індустрії гостинності [18].

Узагальнюючи окреслені тенденції, можна стверджувати, що готельна сфера Івано-Франківської області перебуває на етапі структурної модернізації, що поєднує інноваційність, екологічність, диференціацію та поглиблення просторової організації. Регіон володіє значним потенціалом для подальшого розвитку індустрії гостинності, формування нових туристичних продуктів і зміцнення свого позиціонування на туристичній карті України. Подальше зростання галузі залежатиме від стратегічної координації зусиль бізнесу та органів влади, підтримки інвестиційних ініціатив, збереження природних ресурсів і впровадження адаптивних механізмів управління в умовах невизначеності.

3.2. Використання інноваційних технологій у готельному бізнесі (цифровізація, онлайн-сервіси, “зелені” технології).

Сучасний розвиток готельного бізнесу в Україні, зокрема в Івано-Франківській області, нерозривно пов'язаний із глибокими трансформаціями економічного, технологічного та соціального середовища. Останнє десятиліття стало періодом інтенсивної цифровізації й активного впровадження інноваційних рішень у сфері гостинності, а ключовими каталізаторами цих процесів стали пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення росії в Україну. Ці кризові події створили необхідність швидкої адаптації підприємств, змінили поведінку споживачів і сформували нові стандарти якості, безпеки та екологічності готельних послуг.

Пандемія COVID-19 стала першим масштабним шоком, який радикально змінив модель функціонування готельної індустрії. Обмеження на пересування, вимоги до соціальної дистанції, санітарні протоколи та загальне зниження

мобільності змусили заклади розміщення переглянути підходи до обслуговування гостей. Саме у цей період цифровізація з факультативної опції перетворилась на базову необхідність. Готелі почали активно впроваджувати безконтактні технології: онлайн-бронювання, мобільну реєстрацію та check-in/check-out, електронні ключі, цифрові особисті кабінети гостей, дистанційні платіжні рішення. Автоматизація процесів дозволила мінімізувати фізичну взаємодію та підвищити рівень безпеки, що стало критично важливим фактором конкурентоспроможності під час пандемії. У регіоні з високою туристичною активністю, як Івано-Франківщина, ця трансформація відбулась особливо швидко, адже готельним підприємствам необхідно було зберегти клієнтські потоки в умовах жорстких карантинних обмежень [19].

Паралельно з цифровізацією відбувалося активне впровадження онлайн-сервісів, які забезпечили більш зручну комунікацію з гостями та оптимізацію внутрішніх процесів. Серед них поширеними стали системи channel-management, які дозволяють управляти продажами на різних платформах бронювання; CRM-системи для персоналізації пропозицій; електронні чат-боти та віртуальні консьєржі для комунікації з клієнтами. Ці рішення дали можливість готелям підвищити ефективність управління, зменшити витрати на персонал і водночас покращити якість сервісу. Зміни споживчих очікувань у період пандемії сприяли тому, що більшість гостей почали віддавати перевагу автоматизованим процесам, швидкому онлайн-зв'язку та можливості отримати послугу без зайвого контакту з персоналом.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну у 2022 році стало другим, ще масштабнішим каталізатором інновацій у сфері гостинності. Хоча воєнний стан суттєво обмежив туристичні потоки, він водночас підсилював необхідність гнучкого управління, адаптації бізнес-моделей і оптимізації витрат. Саме в цей період технологічні рішення стали засобом забезпечення стійкості готельних підприємств. Багато готелів були вимушені перейти на більш енергоефективні та автономні технології: системи альтернативного енергозабезпечення, економні системи опалення, сонячні панелі, енергоощадне LED-освітлення,

теплові насоси, автоматичні системи контролю енергоспоживання. Такі зміни стали відповіддю на проблеми з електропостачанням, високі енергетичні тарифи та ризики руйнування критичної інфраструктури.

Водночас розвиток “зелених” технологій у готельному господарстві регіону посилюється завдяки зростанню інтересу до сталого та екологічного туризму. У Карпатах, де охорона природного середовища є ключовим пріоритетом, багато готельних комплексів почали переходити на екологічні стандарти: сортування відходів, використання локальних матеріалів у будівництві, впровадження природоорієнтованого дизайну, встановлення систем очищення води та зменшення використання одноразового пластику. У післявоєнних умовах такі технології не лише підсилюють екологічну відповідальність бізнесу, а й стають конкурентною перевагою, оскільки туристи дедалі частіше обирають готелі з високим рівнем екологічності та соціальної відповідальності.

Цифрові та екологічні інновації стали також основою для диверсифікації готельних послуг. У регіоні поширюються smart-номери, де клієнти можуть керувати кліматом, освітленням і мультимедіа через мобільний застосунок; інтегровані системи “розумної” безпеки; онлайн-платформи для бронювання wellness-процедур, прокату спорядження, туристичних активностей. У горах такі рішення особливо актуальні, адже дозволяють оптимізувати навантаження на персонал і підтримувати високий рівень сервісу навіть у віддалених локаціях.

На основі даних підрозділу 3.2, автором розроблено таблицю впровадження та використання інноваційних технологій у готельному бізнесі в період COVID-19 та повномасштабного вторгнення (табл.3.1).

Таблиця 3.1- Використання інноваційних технологій у готельному бізнесі в період COVID-19 та повномасштабного вторгнення

Інноваційна технологія / рішення	Період активного впровадження	Особливості використання в умовах кризи	Вплив на готельний бізнес
Безконтактні сервіси (онлайн check-in/check-out, електронні ключі)	COVID-19	Мінімізація фізичного контакту між персоналом і гостями; автоматизація поселення та виселення	Підвищення безпеки, зменшення витрат на персонал, зростання довіри клієнтів
Онлайн-бронювання та мобільні застосунки готелів	COVID-19 та вторгнення	Перенесення продажів у цифровий формат; можливість швидкого інформування гостей про зміни умов	Розширення каналів продажу, стабілізація завантаження навіть у кризові періоди
CRM-системи та персоналізований маркетинг	COVID-19	Підтримка лояльності та прямої комунікації з гостями, автоматизація управління даними	Зростання повторних бронювань, оптимізація витрат на маркетинг
Channel-manager для управління бронюваннями	COVID-19	Координація бронювань на різних онлайн-платформах в умовах різких коливань попиту	Зменшення овербукінгу, підвищення контрольованості доходів
Цифрові платіжні системи (Apple Pay, Google Pay, онлайн-рахунки)	COVID-19	Забезпечення безконтактної та швидкої оплати; мінімізація ризику поширення інфекцій	Прискорення процесів обслуговування, зниження операційних витрат
Автоматизовані системи управління готелем (PMS-платформи)	COVID-19 та вторгнення	Оптимізація роботи персоналу при скороченні штату; дистанційний контроль	Підвищення ефективності управління, зменшення витрат на адміністративну діяльність

Віртуальні консьерж-служби, чат-боти	COVID-19	Заміна частини персоналу; консультації гостей онлайн	Підсилення клієнтського сервісу при мінімальних витратах
Енергоефективні технології (LED-освітлення, теплові насоси, сонячні панелі)	Вторгнення 2022+	Відповідь на перебої електропостачання та зростання тарифів; автономність готелів	Зниження витрат, забезпечення безперебійної роботи під час енергокриз
Системи автономного живлення (генератори, інвертори, накопичувачі енергії)	Вторгнення 2022+	Підтримка роботи готелів під час блекаутів та атак на енергомережі	Підвищення стійкості бізнесу та комфорту гостей
Екологічні “зелені” технології (сортування відходів, еко-матеріали, системи економії води)	COVID-19 та вторгнення	Підвищення відповідальності бізнесу; відповідь на зростання попиту на екотуризм у Карпатах	Формування позитивного бренду, збільшення попиту з боку екоорієнтованих туристів
Смарт-номери (управління освітленням, кліматом через смартфон)	COVID-19 та вторгнення	Мінімізація контакту, комфорт в умовах нестабільного енергопостачання	Зростання якості сервісу, привабливість для преміального сегменту
Онлайн-платформи для бронювання додаткових послуг (SPA, прокат спорядження, тури)	COVID-19	Передбачуваність потоків гостей; оптимізація графіків роботи персоналу	Створення нових джерел доходів та збільшення середнього чека

Отже, розвиток інноваційних технологій у готельному бізнесі Івано-Франківської області є результатом не лише глобальних тенденцій цифровізації, а й реакцією на кризові події останніх років. Пандемія COVID-19 і повномасштабне вторгнення стали потужними каталізаторами технологічної модернізації, змусивши готельні підприємства швидко адаптуватися, впроваджувати безконтактні сервіси, автоматизувати процеси, переходити до

енергоощадних рішень і формувати нову модель стійкого функціонування. Усі ці зміни утворили фундамент для підвищення конкурентоспроможності регіональної індустрії гостинності та забезпечили її здатність розвиватися навіть в умовах невизначеності.

3.3. Диверсифікація готельних послуг та їх спектр розширення в Івано-Франківській області.

Диверсифікація готельних послуг є одним із ключових напрямів підвищення стійкості та конкурентоспроможності готельного бізнесу в умовах кризових змін. Для Івано-Франківської області, як одного з провідних туристично-рекреаційних регіонів України, цей процес став визначальним у період пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення. Обидві кризи суттєво змінили поведінку туристів, структуру попиту та моделі споживання послуг, що змусило готельні підприємства переглядати свої стратегії, розширювати спектр послуг і адаптуватися до нових реалій.

Пандемія COVID-19 стала першим значним імпульсом до трансформації. Умови карантинних обмежень, тимчасове припинення міжнародних подорожей та необхідність забезпечення санітарної безпеки зумовили швидке переорієнтування ринку на внутрішнього туриста. Саме в цей період у готелях Івано-Франківщини почалося активне розширення послуг, пов'язаних із відпочинком на відкритому повітрі, сімейними програмами, короткостроковим релаксаційним туризмом та індивідуальними туристичними маршрутами. Заклади почали пропонувати послуги оренди туристичного спорядження, індивідуальні екскурсійні програми, приватні SPA-зони, сімейні апартаменти з кухнею та окремими входами, що відповідало необхідності мінімізувати перебування у багатолюдних просторах.

Паралельно з цим розвивалися послуги, орієнтовані на здоров'я та wellness-сегмент. У готелях Карпат з'явилися або значно оновилися програми оздоровлення, детокс-пакети, послуги фітнес-інструкторів, масажистів та реабілітаційних спеціалістів. Підвищений попит на активний туризм у

постпандемічний період сприяв розвитку нових продуктів — від гірських походів та велотурів до кінних прогулянок і зимових спортивних активностей. Це дозволило готелям не лише розширити сервіс, а й залучити нові сегменти відвідувачів.

Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році стало другим, ще масштабнішим поштовхом до диверсифікації готельних послуг. З одного боку, туристичний попит суттєво скоротився, а з іншого — на готелі обвалилися нові виклики та соціальні ролі. Значна частина закладів розміщення була переорієнтована на прийом внутрішньо переміщених осіб, волонтерських груп, журналістів, військових підрозділів та організацій, що здійснювали гуманітарні програми. Це спричинило необхідність розширення спектра довгострокових та соціально орієнтованих послуг: тимчасові пакети проживання з харчуванням, організація коворкінг-зон, забезпечення комунікацій та доступу до інтернету, створення комфортних умов для дистанційної роботи та навчання. У багатьох готелях з'явилися кімнати для відпочинку волонтерів, пральні, зони для зберігання гуманітарних вантажів, що раніше не входило до переліку традиційних послуг.

В умовах енергетичної нестабільності готелі почали впроваджувати послуги, пов'язані з автономністю та надійністю проживання. Розширилися пропозиції щодо теплозабезпечення, доступу до альтернативних джерел енергії, організації укриттів, стабільної роботи інтернету навіть під час блекаутів. Це дозволило сформувавши нову конкурентну перевагу — безпечне та безперебійне проживання в умовах воєнної невизначеності, що є критично важливим для туристів та довгострокових клієнтів.

У цей же період активізувався розвиток гастрономічних та культурно-пізнавальних послуг. Готелі Івано-Франківщини почали пропонувати авторські дегустаційні вечери, майстер-класи з локальної кухні, участь у виробництві гуцульських ремесел, етнографічні програми та культурні події. Такі ініціативи стали частиною ширшої стратегії формування нового туристичного продукту,

орієнтованого на підтримку місцевої ідентичності та збереження традицій, що є важливою складовою регіонального розвитку.

Важливим напрямом диверсифікації стало впровадження нових цифрових сервісів. Поширення безконтактних послуг, мобільних додатків, онлайн-бронювання додаткових активностей, сервісів для планування маршруту, оренди спорядження чи замовлення харчування сприяло тому, що готелі змогли запропонувати комплексне обслуговування, інтегроване з природними й культурними ресурсами Карпат. У період воєнних загроз цифрові сервіси також дозволили оперативно повідомляти гостей про зміни графіка роботи, умови проживання чи особливості безпеки.

На основі матеріалу підрозділу 3.2, нижче розроблено таблицю диверсифікації готельних послуг в Івано-Франківській області у період COVID-19 та повномасштабного вторгнення (табл.3.2).

Таблиця 3.2. Диверсифікація готельних послуг в Івано-Франківській області у період COVID-19 та повномасштабного вторгнення

Напрямок диверсифікації послуг	Період активного розвитку	Сутність змін і нові види послуг	Вплив на готельний бізнес регіону
Індивідуалізація та сімейний відпочинок	COVID-19	Створення сімейних номерів з окремими входами, апартаментів із кухнею, приватних терас; індивідуальні екскурсії та маршрути	Зростання попиту внутрішніх туристів, зменшення сезонних провалів, стабілізація завантаження
Активний і природоорієнтований туризм	COVID-19 та вторгнення	Оренда спорядження; велотури, піші походи, кінні прогулянки; приватні тренування; зимові спортивні програми	Розширення цільової аудиторії; зміцнення позицій Карпат як всесезонного регіону
Wellness і оздоровчі програми	Пандемія COVID-19	SPA-пакети, детокс-програми, масаж, сауни, йога, реабілітаційні процедури	Підвищення рівня сервісу, залучення гостей, орієнтованих на здоровий спосіб

Соціально орієнтовані послуги	Повномасштабне вторгнення	Довгострокові пакети проживання; розміщення ВПО, волонтерів, журналістів; організація пралень, кухонь, місць для роботи	Збереження функціонування бізнесу під час спаду туризму; формування соціальної місії закладів
Послуги для дистанційної роботи («living&working»)	COVID-19 та вторгнення	Коворкінги, швидкісний інтернет, окремі робочі місця в номерах, кімнати для онлайн-зустрічей	Приваблення цифрових кочівників, IT-фахівців, довгострокових гостей, підвищення середньої тривалості проживання
Автономні та безпечні послуги	Вторгнення 2022+	Забезпечення укриттів; автономне живлення (генератори, акумулятори); стабільний інтернет; теплі зони під час блекаутів	Підвищення довіри та лояльності гостей; забезпечення безперервної роботи готелів
Гастрономічні та культурні програми	COVID-19 та вторгнення	Майстер-класи гуцульських ремесел, дегустації, локальна кухня, етнопрограми, культурні події	Формування унікального туристичного продукту; зміцнення регіональної ідентичності
Цифрові та безконтактні сервіси	COVID-19 та вторгнення	Онлайн-бронювання активностей, мобільні застосунки, безконтактна оплата, чат-боти, віртуальні гіді	Підвищення комфорту, прискорення обслуговування, зменшення навантаження на персонал

Таким чином, диверсифікація готельних послуг у Івано-Франківській області у період пандемії та повномасштабного вторгнення стала не лише реакцією на кризові явища, а й важливим етапом становлення нової моделі готельного бізнесу. Готелі регіону, адаптуючись до змін, значно розширили спектр своїх послуг: від wellness-програм і сімейного відпочинку до соціально орієнтованого розміщення, автономного сервісу та цифрових рішень. Це забезпечило їм не лише можливість утримати ринкові позиції в умовах невизначеності, але й сформувало підґрунтя для подальшого розвитку, який базується на гнучкості, інноваційності та здатності швидко реагувати на потреби туристів.

3.4. Зростання потоків туристів та розвиток девелоперу в готельному сервісі.

Розвиток туристичних потоків та девелоперської активності у готельному секторі Івано-Франківської області є результатом комплексної взаємодії економічних, соціальних та інфраструктурних факторів. За останнє десятиліття регіон демонстрував стабільне зростання туристичного попиту, однак періоди пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення суттєво змінили структуру, мотивацію та географію туристичних переміщень. Разом із цим трансформувався й девелоперський ринок, що відповідає за створення, модернізацію та інвестиційний розвиток готельної інфраструктури.

Пандемія COVID-19 спричинила різке скорочення міжнародних туристичних потоків, проте водночас сприяла стрімкому зростанню внутрішнього туризму. Обмеження на подорожі за кордон, потреба у безпечному середовищі та прагнення до відпочинку в природних локаціях спричинили значне збільшення інтересу українців до Карпатського регіону. Івано-Франківська область стала одним із головних напрямів внутрішнього туризму, адже гірські території та рекреаційні ресурси Карпат забезпечували можливість ізоляції, оздоровлення та активного відпочинку на свіжому повітрі. Попит на індивідуальні та сімейні поїздки зростав, що спричинило відповідне

збільшення завантаженості готелів у Яремче, Буковелі, Верховині та Косові, навіть попри локальні карантинні обмеження.

Такий приріст внутрішнього потоку став стимулом до активізації девелоперських процесів у готельній сфері. Підприємці та інвестори почали вкладати ресурси у створення малих готельних форм, апарт-готелів, котеджних містечок та житлово-туристичних комплексів. Пандемія сформувала новий сегмент попиту — тривале проживання у віддалених локаціях, що стимулювало будівництво апартаментів з кухнями, окремими входами, автономними системами опалення та просторами для дистанційної роботи. Пропозиції такого типу істотно розширили структуру регіональної готельної інфраструктури.

Повномасштабне вторгнення росії у 2022 році спричинило ще масштабніші зміни в туристичних потоках. На перших етапах війни внутрішній туризм майже зупинився, а готелі області переорієнтувалися переважно на потреби внутрішньо переміщених осіб, гуманітарних місій, журналістів та волонтерських організацій. Це знизило класичну туристичну активність, проте підтримало функціонування готельної індустрії у критичний момент та забезпечило фінансову стабільність багатьом підприємствам.

Через обмеженість у військовий стан доступу до джерел туристичних потоків, можна розробити таблицю надходжень туристичного збору, що дає можливість оцінити динаміку змін туристичних потоків в області. Враховуючи інфляційні процеси, це свідчить про стабільний зріст туристичних потоків (табл.3.3).

Таблиця 3.3- Динаміка надходжень туристичного збору 2022-2025 рр (складено автором на основі [22]).

Рік / період	Сума туристичного збору / надходжень (грн)	Коментар / джерело
2022	~ 17,9 млн грн	За повідомленнями місцевих ЗМІ/ДПС — орієнтовна сума для 2022 р.
2023	20,41 млн грн	Офіційні дані ГУ ДПС / місцевої адміністрації

2024	33,10 млн грн	Звіт про підсумки 2024 року, повідомлення адміністрації
2025 (за 8м)	31,30 млн грн	Часткові дані за 2025 рік (8 місяців)

Згідно даних таблиці 3.3, можна скласти діаграму динаміки надходжень туристичного збору за 2022-2025 рр. (рис.3.1).

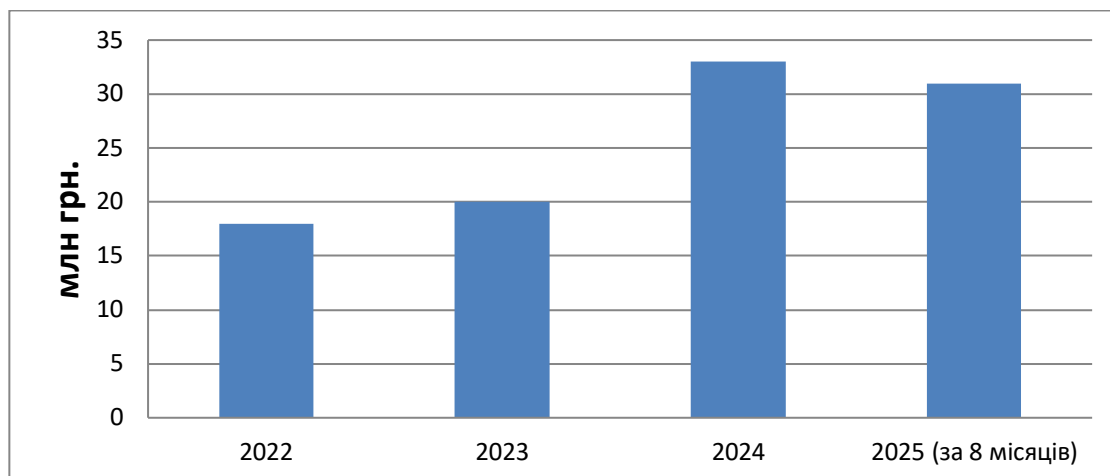

Рис.3.1- Динаміка надходжень туристичного збору за 2022-2025 рр.

Починаючи з другої половини 2022 року, спостерігається поступове відновлення туристичних потоків, зокрема завдяки безпечній репутації Карпатського регіону та його віддаленості від активних бойових дій. Туристи почали віддавати перевагу короткостроковим поїздкам, мікровідпусткам та оздоровчим подорожам. Це сприяло подальшій диверсифікації готельного продукту та формуванню нових пропозицій: «weekend-турів», wellness-пакетів, програм релаксації, турів на природу, екологічних і культурних маршрутів.

На фоні цієї динаміки девелоперський сектор також зазнав трансформації. З одного боку, воєнний стан спричинив зростання ризиків для інвесторів, обмеження фінансування та зменшення масштабів великих проєктів. З іншого — попит на автономні, екологічні та багатофункціональні заклади проживання стимулював розвиток малих і середніх готельних комплексів, котеджних поселень та апарт-готелів. Девелопери почали активно впроваджувати енергоефективні рішення, автономні джерела живлення, системи безпеки, а

також будівництво укриттів, що стало важливою конкурентною перевагою в умовах блекаутів та загроз цивільній інфраструктурі.

Особливо інтенсивно розвиваються проєкти у Буковелі та навколишніх громадах, де спостерігається підвищений інтерес інвесторів навіть у воєнний період. Апартаментні комплекси з можливістю інвестиційного доходу, готельно-житлові комплекси та об'єкти преміум-класу продовжують будуватися, адже регіон зберігає статус найбільш привабливого всесезонного туристичного кластера в Україні.

Нижче автором розроблено таблицю інфраструктурно-девелоперських змін у готельній сфері Івано-Франківської області (2020–2024). Дана таблиця показує поступовий перехід від традиційного готельного будівництва до гнучких інвестиційних, автономних і екологічних форматів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4- Інфраструктурно-девелоперські зміни у готельній сфері Івано-Франківської області (2020–2024).

Показник	2020 (пандемія COVID-19)	2021	2022 (початок вторгнення)	2023–2024 (адаптація та зростання)
Приріст малих і середніх готельних об'єктів (котеджі, міні-готелі, апартаменти)	Зростання на 10–15% (активний внутрішній туризм)	Стабільне зростання	Тимчасове уповільнення (частина об'єктів приймає ВПО)	Відновлення та зростання на 20–25% у гірських громадах
Кількість нових апартаментно-готельних проєктів (регіон Буковель)	Поява перших інвестиційних апартаментних моделей	Зростання кількості пропозицій	Ріст попиту на апартаменти для довгострокового проживання	Активне будівництво й продаж інвестиційних апартаментів; Буковель — лідер ринку

Частка об'єктів із впроваджені ми автономним и джерелами живлення	Низька ($\leq 5\%$)	Повільне зростання	Різкий стрибок до 30–40% через блекаути	Понад 60% нових і реконструйованих об'єктів використовують генератори, інвертори, станції
Поширення енергоефективних рішень (LED, теплові насоси, сонячні панелі)	Обмежене, швидше виняток	Помірне зростання	Впровадження стає необхідністю	Нормальна практика для новобудов та реконструкцій
Створення укриттів/облаштованих безпечних зон у готелях	Вимога відсутня	Вимога відсутня	Початок облаштування	80–90% нових проєктів включають укриття, існуючі — адаптовуються
Інвестиційний інтерес у регіоні Буковель–Поляниця	Стабільний високий	Зростання	Тимчасове зниження на старті війни	Відновлення і посилення; проєкти преміум-класу продовжують будуватись
Кількість девелоперських проєктів преміум-класу (wellness, SPA, resort-комплекси)	Активний розвиток	Стабільне зростання	Уповільнення	Відновлення попиту, запуск нових SPA-центрів та курортних об'єктів

Попит на апарт-моделі з можливістю інвестиційного доходу	Формується	Зростає	Різно збільшується (попит на “західне житло”)	Стає домінуючим форматом девелопменту у Буковелі
Розвиток котеджних поселень та комплексів тривалого проживання	Попит є, але ніша обмежена	Розширення пропозиції	Активна переорієнтація під ВПО та довгострокових гостей	Стрімкий розвиток як інвестиційних, так і туристичних котеджних містечок

Таким чином, зміни у туристичних потоках та розвиток девелоперських процесів у готельному секторі Івано-Франківської області в період COVID-19 та повномасштабного вторгнення відбувалися під впливом кризових, але водночас стимулюючих факторів. Пандемія сформувала внутрішній попит і сприяла появі малих готельних форм, тоді як війна активізувала сегменти довгострокового проживання, автономного сервісу та інвестицій у компактні, енергоефективні та функціонально гнучкі проєкти. Це забезпечило збереження стійкості галузі та створило підґрунтя для її стратегічного розвитку в умовах невизначеності.

3.5. Роль державної та регіональної політики у підтримці готельного господарства в умовах невизначеності.

Розвиток готельного бізнесу в умовах пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення росії створив безпрецедентні виклики, які вимагали активної участі держави та регіональної влади для збереження функціонування галузі. Готельне господарство, як частина туристичної індустрії, в умовах різкої зміни попиту, логістичних обмежень та економічної нестабільності потребувало нормативної, фінансової та організаційної підтримки з боку публічних інституцій. Національна та місцева політика у цей

період відіграла ключову роль у пом'якшенні негативних наслідків кризи, забезпеченні адаптації підприємств до нових умов та створенні передумов для подальшого відновлення та розвитку сфери гостинності.

У період пандемії COVID-19 державна політика була спрямована насамперед на мінімізацію економічного удару по бізнесу. Запроваджені урядом програми підтримки включали податкові пільги, зниження фіскального навантаження, відтермінування сплати окремих податків і зборів, а також програми часткового безробіття, які дозволили готелям зберегти кадровий потенціал. Окремі категорії підприємств сфери гостинності отримали доступ до державних програм фінансування, таких як «5-7-9%», що дозволило компенсувати тимчасові втрати ліквідності. Важливою була й регуляторна підтримка: уряд забезпечив можливість впровадження гігієнічних протоколів, що дозволили готелям відновити роботу під час адаптивного карантину. У гірських регіонах, зокрема в Івано-Франківській області, ці заходи сприяли тому, що внутрішній туризм став одним із ключових ресурсів виживання галузі.

У цей період місцева влада також відіграла важливу роль. Органи місцевого самоврядування Івано-Франківщини підтримували розвиток внутрішніх туристичних продуктів, організовували інформаційні кампанії, формували туристичні маршрути, що дозволяло спрямовувати потоки внутрішніх туристів у безпечні та контрольовані зони. Місцеві громади активно співпрацювали з власниками готельних об'єктів у питаннях дотримання санітарних вимог, організації тестувальних пунктів, безпечного переміщення туристів та створення умов для ізольованого відпочинку. Регіональні програми підтримки малого та середнього бізнесу також частково охоплювали сектор гостинності, забезпечуючи зменшення місцевих податкових ставок або гнучкі умови оренди комунальних приміщень.

Період повномасштабного вторгнення у 2022 році висунув перед готельним бізнесом нові виклики, пов'язані з безпекою, енергетичною нестабільністю та зміною структури попиту. Держава оперативно адаптувала нормативне поле, забезпечивши умови для продовження діяльності

підприємств сфери гостинності навіть у ситуації воєнного стану. Значну роль відіграли програми релокації підприємств, до яких долучалися готелі області, надаючи приміщення для тимчасового розміщення співробітників переміщених компаній. Паралельно держава впроваджувала програми для підтримки енергоефективних рішень та автономності підприємств, зокрема стимулюючи встановлення генераторів, акумуляторних систем та альтернативних джерел енергії. Це дозволило готелям Івано-Франківщини продовжувати роботу навіть під час тривалих блекаутів [20].

Нижче автором складено таблицю переліку державних програм та інструментів підтримки готельного господарства в умовах COVID-19 та повномасштабного вторгнення (табл.3.5).

Таблиця 3.5- Державні програми та інструменти підтримки готельного господарства в умовах COVID-19 та повномасштабного вторгнення.

Назва програми / інструменту	Період дії	Короткий зміст підтримки	Вплив на готельний бізнес
Програма “Доступні кредити 5–7–9%”	COVID-19, воєнний стан (діє і зараз)	Зменшені кредитні ставки, компенсації відсотків, пільгове рефінансування	Забезпечила ліквідність, дозволила готелям утримати персонал, покривати операційні витрати та інвестувати в модернізацію
Компенсації по частковому безробіттю	COVID-19	Фінансова допомога для виплат працівникам у період зниження навантаження	Дозволила уникнути масових звільнень та зберегти кадровий потенціал
Звільнення або відтермінування сплати окремих податків і зборів	COVID-19	Відтермінування ЄСВ, спрощене декларування, мораторій на перевірки	Зменшення податкового тиску в період падіння завантаження
Пільги зі сплати місцевих податків (рішення органів самоврядування)	COVID-19	Зниження ставок орендної плати, туристичного збору, податку на землю	Зменшення фінансового навантаження на малий і середній готельний бізнес

Державні програми підтримки бізнесу під час воєнного стану (“єПідтримка”, гранти, релокація)	2022–2024	Гранти на розвиток, компенсації, підтримка релокації підприємств зі сходу	Дозволили готелям приймати релоковані компанії та отримувати додаткове завантаження
Програма релокації підприємств від Мінекономіки	2022–2023	Переміщення бізнесів у західні області, організація логістики	Готелі отримали додатковий попит, частина готелів використовувалась для розміщення працівників
Компенсаційні виплати за розміщення внутрішньо переміщених осіб (ВПО)	2022–2024	Повне або часткове відшкодування витрат за проживання ВПО	Готелі отримали стабільний потік гостей у період падіння туристичного попиту
Державні програми енергоефективності (генератори, акумулятори, альтернативна енергетика)	2022–2024	Фінансування та спрощені процедури закупівлі обладнання під час блекаутів	Готелі отримали можливість забезпечити автономність та безперервність роботи
Мораторій на нарахування штрафних санкцій і податкових перевірок	COVID-19, війна	Призупинення фінансових санкцій, мінімізація фіскального тиску	Дало змогу бізнесу уникнути додаткових витрат у кризовий період
Спрощені умови отримання дозволів і сертифікатів у сфері гостинності	COVID-19	Адаптивні протоколи роботи, спрощене впровадження санітарних норм	Дозволило готелям офіційно працювати навіть під час карантинних обмежень

Державна програма підтримки малого бізнесу “єРобота” (гранти на розвиток)	2022–2024	Гранти для відкриття чи розширення підприємств	Окремі готельні та рекреаційні об’єкти отримали можливість інвестувати у відновлення або створення нових послуг
Підтримка туристичної інфраструктури через регіональні програми розвитку	Діє постійно, посилена після 2022 року	Фінансування промоції, розвиток маршрутів, туристичних просторів	Зберегла туристичну привабливість регіонів, стимулювала внутрішні потоки

Аналіз державних програм і регуляторних інструментів, застосованих у період пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення, демонструє комплексний та багатоаспектний підхід держави до підтримки готельного господарства в умовах системної невизначеності. Ключовими пріоритетами стали зменшення фіскального навантаження, забезпечення кредитної доступності, підтримка зайнятості та створення умов для безперервної операційної діяльності підприємств сфери гостинності. Застосування програм на кшталт «Доступні кредити 5–7–9%», компенсацій часткового безробіття, податкових пільг та мораторію на перевірки дозволило готельним операторам зберегти фінансову стабільність та уникнути масових банкрутств у періоди різкого зниження туристичного попиту.

Водночас період повномасштабного вторгнення істотно змінив структуру підтримки, змістивши акцент із суто економічних заходів на забезпечення базових умов безпеки, автономності та соціальної функціональності готельної інфраструктури. Програми релокації бізнесу, компенсацій за розміщення внутрішньо переміщених осіб, державні ініціативи зі спрощення закупівель генераторів та акумуляторних станцій стали критично важливими для підприємств, що опинилися перед викликами блекаутів та підвищених безпекових ризиків. Завдяки цим інструментам готелі Івано-Франківської

області не лише зберегли можливість продовжувати роботу, а й частково переорієнтувалися на нові категорії гостей — релоковані підприємства, ВПО та короткострокових внутрішніх туристів, що зміцнило їх фінансову стійкість [23].

На місцевому рівні влада відіграла вирішальну роль у координації прийому внутрішньо переміщених осіб. Готелі регіону стали важливими елементами гуманітарної інфраструктури, забезпечуючи тимчасове проживання, харчування та умови для роботи багатьом тисячам громадян. Органи місцевої влади та військові адміністрації співпрацювали з готелями у питаннях забезпечення логістики, виплат компенсацій, організації соціальних програм та укриттів. У цей період готельний бізнес не лише зберіг свою діяльність, але й виконував соціально значущі функції.

Регіональні органи влади активно сприяли також просуванню туристичного потенціалу області як безпечного напрямку внутрішнього туризму. Попри війну, Івано-Франківщина завдяки природній ізольованості та розвиненій туристичній інфраструктурі залишалася привабливим напрямом для короткострокового відпочинку та оздоровлення. Місцеві туристичні організації, департаменти туризму та громади проводили інформаційні кампанії, брали участь у туристичних виставках, створювали нові маршрути й екологічні продукти, заохочуючи збереження туристичного потоку.

Загалом роль державної та регіональної політики у підтримці готельного господарства в умовах невизначеності була багатогранною і включала нормативну, організаційну, фінансову, енергетичну та соціальну компоненти. Завдяки цим заходам готельний сектор Івано-Франківської області зміг не лише подолати кризові виклики, а й сформував підґрунтя для подальшого розвитку, адаптації та підвищення стійкості. Пандемія та війна стали каталізаторами реформування галузі, а державна та регіональна підтримка дала змогу підприємствам зберегти персонал, модернізувати систему управління, впровадити автономні технології та підтримати соціальну стабільність у регіоні.

Таким чином, готельне господарство Івано-Франківської області перебуває на етапі глибокої структурної трансформації, яка визначається одночасним впливом глобальних тенденцій і локальних кризових факторів. Пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення стали ключовими детермінантами змін, що сформували нові умови функціонування та розвитку готельної індустрії. Незважаючи на масштабні виклики, галузь продемонструвала високу адаптивність, стійкість та здатність до інноваційного переосмислення бізнес-моделей.

Автором було встановлено, що готельна сфера області характеризується нерівномірною просторовою концентрацією та кластери-зацією, зокрема навколо туристичного магніту — Буковелю. Водночас простежується динамічне зростання малих готельних форм, приватних садиб та апарт-готелів, що розширюють регіональний туристичний продукт і відповідають зростаючому попиту на індивідуальний та екологічний відпочинок. Важливим фактором виступає перехід до всесезонності та орієнтація на екотуризм, wellness-послуги й інноваційні сервіси.

Автором обґрунтовано, що цифровізація та “зелені” технології стали фундаментальною відповіддю готелів на пандемічні та воєнні виклики. COVID-19 пришвидшив впровадження онлайн-сервісів, безконтактних технологій, автоматизації комунікацій з гостями та внутрішніх процесів. Натомість повномасштабне вторгнення посилило потребу у впровадженні енергоефективних, автономних та безпекових рішень — від генераторів і сонячних панелей до систем розумного керування ресурсами. Сукупність цих факторів значно підвищила операційну стійкість готельного бізнесу.

Автором доведено, що диверсифікація послуг стала однією з ключових стратегій виживання та розвитку галузі. Готелі активно розширювали пропозицію wellness-програм, активного туризму, сімейних пакетів, гастрономічних та культурних подій. Під час війни заклади виконували й важливу соціальну функцію — приймали ВПО, волонтерів, релоковані компанії, адаптували інфраструктуру під тривале проживання та дистанційну

роботу. Це суттєво змінило структуру попиту, але водночас створило нові ринкові ніші.

Попри початковий спад, туристичні потоки поступово відновилися завдяки внутрішньому туризму та безпековій перевазі Карпатського регіону. Зростання надходжень туристичного збору підтверджує позитивну динаміку, а девелоперський ринок демонструє стійкий інтерес інвесторів до малих і середніх готельних форм, апарт-комплексів та котеджних поселень. Воєнні умови стимулювали розвиток проєктів із високою автономністю, енергоефективністю та мультифункціональністю, що відповідають новим потребам гостей.

Автором підтверджено, що державна та регіональна політика стали важливим чинником стабілізації галузі. Податкові послаблення, програми зайнятості, грантова підтримка, пільгове кредитування («5-7-9%»), релокаційні ініціативи та компенсації за розміщення ВПО забезпечили готелям доступ до ліквідності, дозволили зберегти персонал та підтримали соціальну функцію галузі. На місцевому рівні вагому роль відіграли промоційні та організаційні заходи з розвитку внутрішнього туризму й підтримки туристичної інфраструктури.

Узагальнюючи наведену у розділі інформацію, можна стверджувати, що Івано-Франківська область зберігає статус одного з найперспективніших туристичних регіонів України. Готельна сфера демонструє тенденції стійкого розвитку, які базуються на інноваційності, екологічності, цифровій трансформації та активній підтримці держави й місцевої влади. Кризи останніх років не лише виявили вразливі точки галузі, а й прискорили її модернізацію: зміни у запитах туристів, структурах попиту, девелоперських моделях і форматах послуг сформували нову архітектуру ринку. У результаті готельне господарство Івано-Франківщини увійшло в етап глибокого оновлення та стратегічних можливостей, що закладає основу для довгострокового розвитку регіональної індустрії гостинності навіть у складних умовах невизначеності.

ВИСНОВКИ

У ході виконання магістерської роботи було комплексно досліджено сучасний стан, специфіку функціонування та перспективи розвитку готельного господарства Івано-Франківської області в умовах зростаючої економічної, соціальної та політичної невизначеності. Отримані результати засвідчили, що готельна сфера регіону виступає однією з ключових ланок туристичної індустрії України, а її розвиток має стратегічне значення для забезпечення регіональної економічної стабільності, підвищення інвестиційної привабливості та формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

Теоретичний аналіз підтвердив, що готельне господарство є не лише системою забезпечення послуг розміщення, а й важливим соціально-економічним інститутом, який впливає на зайнятість населення, розвиток інфраструктури, формування іміджу території та мультиплікацію доходів у суміжних галузях. Визначено, що невизначеність у готельній сфері має багатовекторний характер та формується під впливом поєднання економічних криз, пандемічних обмежень, військових дій, політичної волатильності та змін у поведінці споживачів. Саме тому здатність галузі до адаптації є критичною умовою її сталого розвитку.

Аналітична частина роботи підтвердила, що Івано-Франківська область є одним із найдинамічніших туристичних регіонів України завдяки потужному природно-рекреаційному та культурному потенціалу, розвитку гірськолижного комплексу «Буковель», високій концентрації закладів різних категорій і популярності всесезонного туризму. Попри значний вплив кризових явищ 2020–2022 рр., готельна галузь регіону продемонструвала відновлення та здатність до трансформації. Зокрема, статистичні дані підтвердили зростання кількості місць розміщення, підвищення обсягів наданих послуг, відновлення попиту на внутрішній туризм та активне впровадження цифрових, сервісних і екологічних інновацій.

SWOT-аналіз дозволив виокремити ключові конкурентні переваги регіону — унікальний природний потенціал, туристичну привабливість, різноманітність

готельних форматів та постійний інвестиційний інтерес. Водночас виявлено проблеми: сезонність, нерівномірність розвитку інфраструктури, кадровий дефіцит, логістичні виклики та загрози, пов'язані з війною. Проте наявність значного спектра можливостей — розвиток wellness-туризму, цифровізація сервісу, кластеризація, інноваційні підходи до управління — створює умови для подальшого стратегічного зростання галузі.

У третьому розділі роботи обґрунтовано перспективні напрями розвитку готельного господарства області: впровадження «зелених» технологій та екологічних стандартів, розширення спектра рекреаційних і оздоровчих послуг, розвиток апарт-готелів і глемпінгу, посилення безпекових стандартів, формування готельних кластерів та вдосконалення механізмів державної й регіональної підтримки. У цілому визначено, що адаптивність, цифрова трансформація, орієнтація на внутрішній туризм та соціальна відповідальність стають основними драйверами розвитку галузі в умовах невизначеності.

Перспективи розвитку, окреслені в роботі, показують, що майбутнє готельної індустрії Івано-Франківщини — це майбутнє інноваційне, екологічно виважене й по-європейськи орієнтоване. Це шлях до створення простору, де гостинність стає не лише послугою, а культурною цінністю; де якість сервісу поєднується з повагою до природи; де готель перетворюється на частину історії подорожі, а не на її технічний елемент.

Підсумовуючи проведені дослідження, можна стверджувати, що готельна індустрія Івано-Франківської області увійшла в етап глибокої модернізації, яка, попри кризові фактори, створює передумови для її довгострокового та стійкого розвитку. Поєднання природного та туристичного потенціалу регіону, інноваційних стратегій управління, інституційної підтримки та зростаючого внутрішнього попиту формують підґрунтя для підвищення конкурентоспроможності регіонального готельного господарства, зміцнення його позицій на національному ринку та подальшого розширення спектра туристичних продуктів навіть у складних умовах сучасних викликів.

Готельна галузь Івано-Франківської області вступила в етап глибокої трансформації, яка, навіть попри турбулентність сучасного світу, відкриває нові стратегічні можливості. Гнучкість, інноваційність, ціннісна орієнтація на якість і безпеку — ось складові, що здатні забезпечити сталий розвиток регіону. І якщо минулі кризи стали для готельного бізнесу випробуванням, то сьогодні вони стають основою нового етапу зростання, де готельне господарство Івано-Франківщини має всі шанси бути не лише свідком, а й активним творцем майбутнього українського туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. «Розвиток українського та світового готельного господарства» – Освіта.UA.
2. «Роль туризму в розвитку готельного господарства України» / Логвиненко Д., Розметова О. НУХТ, 2014.
3. ДСТУ 4527:2006. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення понять.
4. ДСТУ ISO 18513:2009. Туристичні послуги. Готелі та інші засоби розміщення. Терміни та визначення.
5. UNWTO (2023). Hotel Classification Systems: Principles and Practice. Madrid: World Tourism Organization.
6. Герасимчук, В. Г. (2019). Економіка туризму та готельного господарства: теорія, методологія, практика. Київ: КНЕУ.
7. World Tourism Organization (UNWTO). (2023). Tourism Data Dashboard. Retrieved from <https://www.unwto.org>.
8. Коpecь, Г. М. (2021). Розвиток готельного господарства в Україні: регіональний аспект. Львів: ЛНУ ім. І. Франка.
9. Івано-Франківська обласна військова адміністрація. (2023). Аналітичний звіт про стан туристичної інфраструктури області.
10. Державна служба статистики України. Регіональні показники туристичної діяльності 2020–2023 рр. — <https://ukrstat.gov.ua>
11. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. Туристична діяльність у регіоні: статистичний збірник. — Івано-Франківськ, 2023.
12. Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ). Аналітичний звіт про стан туризму в Україні у 2023 році. — Київ, 2024.
13. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2027 року. — Івано-Франківськ, 2022.
14. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Статистика туристичної діяльності www.if.gov.ua/turizm/statistika-tourism.

15. Івано-Франківська ОДА — Регіональний звіт про розвиток туризму, 2023–2024 рр.
16. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Звіт про розвиток туристичної галузі області, 2023 р. — <https://www.if.gov.ua/turizm>
17. Державне агентство розвитку туризму України. Аналітична довідка “Вплив війни на туризм в Україні”, 2024 р.;
18. Агентство розвитку туризму України (ДАРТ). Аналітичний звіт про стан туристичної галузі в умовах війни. — Київ : ДАРТ, 2023. — 28 с.
19. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. Туристична діяльність в Івано-Франківській області за 2019–2023 рр. — Івано-Франківськ, 2024. — Режим доступу: <https://www.ifstat.gov.ua>
20. Міністерство економіки України. Програма «Доступні кредити 5–7–9%». Офіційний звіт про вплив програми на мікро- та малий бізнес у 2020–2023 рр. — Київ : Мінекономіки, 2023. — 35 с.
21. Ribas Hotels Group. Огляд готельного ринку України 2022–2024 рр. — Одеса, 2024. — Режим доступу: <https://ribashotelsgroup.ua>
22. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Звіт про розвиток туристичної інфраструктури та туристичних потоків в області за 2020–2024 рр. — Івано-Франківськ : ОДА, 2024. — Режим доступу: <https://www.if.gov.ua>
23. UNWTO (Всесвітня туристична організація). Tourism Recovery Report 2020–2023. — Madrid : United Nations World Tourism Organization, 2023. — 54 р.